

„Egyházunk ma is nehéz helyzetben van, ez a helyzet azonban lehetőséget is rejt – mutatott rá a tanácskozást megnyitó köszöntésében a házigazda, *Korányi András*, az EHE docense. Értékelése szerint jelenlegi helyzetünk kegyelmi állapot, mert kikényszeríti a közös elgondolkodást: hogyan tovább?”
Evangelikus értelmiségi – gyülekezete közösségében ▶ 5. oldal

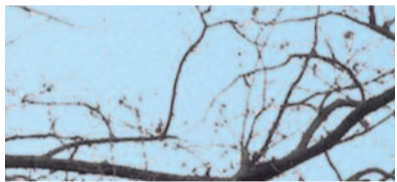
„Az előadó sajnálatának adott hangot, amiért hazánkban nincs hivatalos munkakapcsolat a katolikus és a protestáns bibliafordítók között, és emiatt – a nyugat-európai gyakorlattól eltérően – nálunk nem létezik ökumenikus bibliafordítás.”
Kiadós viták a bibliafordításokról ▶ 8–9. oldal

„Csodálatos állapot az istenkeresés, mert ez már istenközösség a lélek mélyrétegében.”
Akiket szívük arra indított...
▶ 11. oldal

A jó pásztor ▶ 2. oldal
Bővített korálkönyv ▶ 2. oldal
Lelkészkutatás Bokodon ▶ 3. oldal
Hittel az egyetemeken ▶ 4. oldal
Húsvét a Barcaságban ▶ 7. oldal
Lutheránus zsoltározás ▶ 10. oldal

Szentesi szentelés

Gyülekezeti termet avatott április 7-én Szentesen a Déli Egyházkerület és a Nyugat-békési Egyházmegye vezetősége a helyi evangélikusság ünneplő tagjaival. Az alföldi város kicsiny lutheránus közössége – közegyházi és önkormányzati segítséggel – a templom karzata alatti részt leválasztva alakított ki gyülekezeti alkalomok megtartására szolgáló termet.

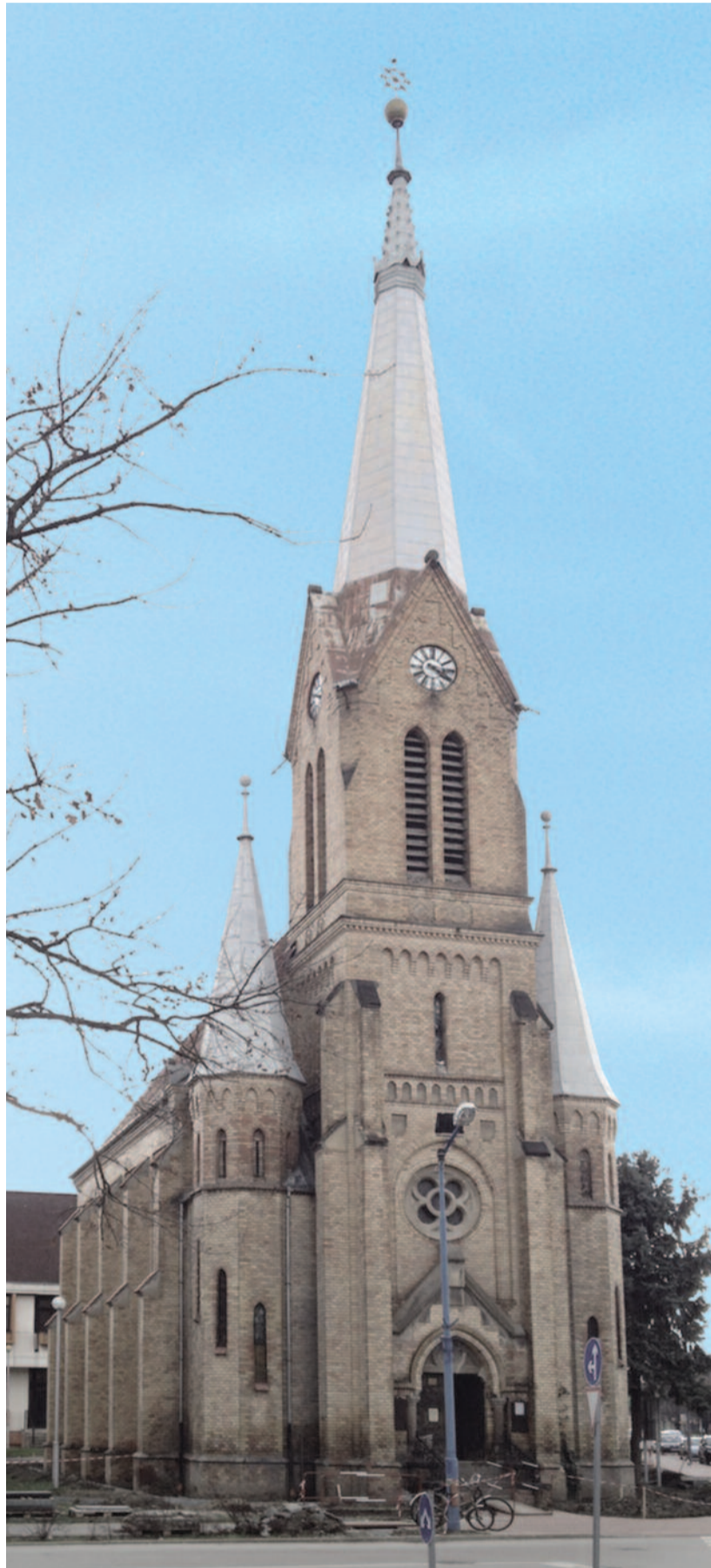

Az ünnepi istentiszteleten a Déli Egyházkerület lelkesi vezetője, *Gáncs Péter* hirdette az igét. A Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke a hónap első vasárnapjára kijelölt evangéliumi igeszakasz (2Kor 5,14–17) alapján rámutatott arra, hogy húsvét csodája a Csongrád megyei városban is továbbadandó üzenet.

Az alkalmon részt vett és köszöntőt mondott Szentes város polgármestere, aki egyben országgyűlési képviselő is. *Szirbik Imre* hangsúlyozta, hogy a városvezetés felekezeti hovatartozástól függetlenül támogatja és támogatja a település templomainak felújítási munkálatait. A gyülekezetet köszöntötte még *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelő és természetesen a házigazda lelkes, *Veres-Ravai Réka* is.

A templomi együttest követő szeretetvendégség helyszíne már a Gáncs Péter által felavatott terem volt. Itt – *Lázár Zsolt* nyugat-békési esperes ötlete nyomán – „szék-örökbefogadási akciót” hirdettek, ami a gyakorlatban a gyülekezeti terem berendezését segítő gyűjtést jelent. A kezdeményezéshez a város határain túlról is bárki csatlakozhat, a szentesi lelkesi hivatalban köszönettel fogadják az adományokat.

■ *KISS TAMÁS felvétele*

Hazánkba látogatott az EVT főtitkára

Dr. Olav Fyke Tveit norvég evangélikus lelkész személyében az Egyházak Világtanácsának (EVT) főtitkára látogatott hétfőn hazánkba, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) evangélikus főtitkárának, *dr. Fischl Vilmosnak* a meghívására. Az április 8–10. között zajlott program egyik első állomásaként a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke fogadta hivatalában a vendéget (*képünk bal szélén*) és vendéglátóját. *Gáncs Péter* jobbján *dr. Daniel Buda* román ortodox pap jegyzetel, aki maga is titkári szolgálatot lát el a világszervezet genfi központjában. (*A lapzárta-nyitáskor kezdődött tárgyalásorozatról bővebben jövő heti számunkban.*)

■ *KISS TAMÁS felvétele*

Plusz kettő

■ *LÁSZLÓ JENŐ CSABA*

Amikor 2010 adventjén a kormos parókiából mentettük ki azt, ami megmaradt a tűz után, sok minden reménytelennek tűnt. Nem a hideg éjszakától féltünk, hisz azonnal akadtak többen is, akik meleg szobát kínáltak a fedél nélkül maradt lelkészcsaládnak. A jövőtől tartottunk.

Benne volt a fagyos levegőben: talán nemcsak egy korszerűtlen épület, hanem egy közel százhusz éves gyülekezet vált füstté azon az estén. A statisztika, a számokkal teli táblázat ugyanis a decemberi éjszakánál is ridegebb tud lenni. Attól féltünk, hogy ha komoly számolgatás kezdődik, és az egyház minden felelős döntéshozóját a gazdasági racionalitás vezeti, egy viharsarki, lassan-lassan fogyó faluban, egy gyengülő gyülekezetben, ahol a „ketten vagy hárman összegyűltek” közössége nem elvont példa, hanem időnként maga az átélt valóság, soha nem épül parókia, és azon az adventen szól utoljára evangélikus lelkész a falu igehallgatóihoz.

Aztán valamiért – lássuk be, dacolva a statisztikai táblázatokról kiolvasható számokkal – Pusztaföldváron mégis felépült egy egyszerű, ám mégis korszerű hajlék, így nem szűnt meg az evangélium hirdetése szakrális térben.

Ekkor kapcsolódtak a történetbe ők ketten. Baráti házaspár, korábban mégsem voltak a faluban, és soha nem vettek részt istentiszteleten. Először az épület szentelési ünnepén jártak nálunk. Érdeklődve ültek be az istentiszteletre. Lenyűgözte őket a püspök „éppen nekik szóló” igehirdetése, majd a kicsiny gyülekezet lelkes asszonyainak szeretete, amely abban is megnyilvánult, hogy házi kolbászal kínálták őket a felavatott parókia udvarán.

Következő találkozásunkig nem kellett sokáig várni, épp egy héttel később az új épületben tartott első „hétköznapi” istentiszteleten is velünk voltak, együtt ettük meg a teraszon az ünnepről megmaradt csipős paprikás finomságot. Aztán jöttek gyülekezetünk missziói estjére, ahol éjjel felé közeledve ők is énekelték: „Ó, maradj velem, az est közelget...”

Néhány hetente újra és újra megjelentek, vállalva a város és falu közötti távolságot, amikor pedig nem tudtak velünk lenni, frissen beszerezett Bibliájukat tanulmányozták. Szinte napra pontosan két évvel a tűz után együtt éltük át a csodát: az új gyülekezeti termünkben megélt első advent során ők ketten megkeresztelkedtek. Meghatva álltak az adventi koszorúk fényében, amikor maréknyian áldást énekeltünk számukra, majd körbefogva őket nyúltunk sorban az úrvacsorakehelyért.

Megrendülve éltük át mi is a történetet. Kettejük története, a mi közös történetünk megszégyenítette hitetlenségünket, és felnyitotta a

szemünket: Isten nem csak a tömegek Istene.

Izgatottan lapozzuk a statisztikai táblákat, közben pedig kimondott és ki nem mondott kérdések zakatolnak a fejünkben. Hányan vagyunk? Mennyit temettünk? Mennyit kereszteltünk? Hányan vallották magukat kereszténynek, evangélikusnak 2001-ben, és mennyien tíz évvel később?

A Szentlélek viszont nem számol, csak csendesen működik. Ott is, ahol a statisztika, az ésszerűség és a mi hitetlenségünk is megálljt parancsol.

Nem állítom, hogy ha nem épül a falunkban parókia, ők ketten soha nem hallották volna meg az evangéliumot, de az szinte biztos, hogy a legutóbbi adventben nem keresztelőlével indítottuk volna az egyházi esztendőt. Tudom, hogy ez a szentség nem a végső győzelem, csak valami nagyon hosszú, néha fájdalmas harcnak a kezdete az ő életükben. A keresztvízben ugyanis még csak egy pillanatra csillan meg a mennyország mindent betöltő fénye. Ráadásul az új épület is akkor tölti be rendeltetését, ha a jövőben is akadnak majd, akik odaállnak oltára mellé bűnbocsánatért könyörögve.

Ideje lenne azonban belátnunk: Jézusnak az egy és a kettő is fontos, neki ők ketten is fontosak voltak. A Mester nemcsak az ötezer emberrel vállalt közösséget, hanem harmadmagával asztalhoz ült Mária és Márta házában, és időt, energiát „pazarolt” Zákéus megtérítésére is.

Mert Jézusnál nem sok volt, hanem egy és egy... és még egy. Ő tudta, hogy a legnagyobb gyülekezet is sok-sok személyes megtéréstörténet eredménye. Mindannyiunk, a kereszténység húsvét utáni története sem háromszázezer, de nem is kétszázötven ezer evangélikussal, hanem mindössze két reményvesztett tanítvánnyal kezdődött az emmausi úton.

Az ideai nagycsütörtök kicsit másminyen volt. Talán beárnyékolta ünnepelésünket az a délelőtti hír, hogy tíz év alatt több mint nyolcvanezer embert vesztett az evangélikus egyház, és az államalapítás óta soha nem látott mélypontra süllyedt a keresztény felekezetekhez tartozók száma. Közösségi oldalakon, levelezőlistákon, baráti beszélgetésekben kongatták meg a vészharangot egyházért aggódó lelkészek és világiak: valamit tenni kellene.

Nekem mégis élmény volt az ideai nagycsütörtök. Amikor – gyülekezeti szokás szerint – az utolsó vacsora légkörét megidézve az istentisztelet idejére egy asztal köré telepedtünk, és egymásnak adtuk körbe a kovászatlan kenyeret és a kelyhet, többen voltunk, mint egy évvel korábban. Ott voltak ők ketten is...

A szerző jogtanácsos, evangélikus gyülekezeti kántor, az Evangelikus Élet rovatgazdája

Oratio oecumenica

Mennyei Atyánk! Hálát adunk, hogy szent Fiadat feltámasztottad a halálból, és általa utat nyitottál az örökkévalóságra. Köszönjük gondviselő jószágod minden ajándékát. Köszönjük legfőképpen az írott és hirdett ige ajándékát, amelyben életünket formáló erő rejlik.

Imádkozunk az egész teremtett világgal. Bűnbánattal valljuk, hogy mindazzal, amit kapunk, sokszor nem élünk jól, felelősségteljesen. Oly sokszor nem gondolunk a távol élőkre, sem az eljövendő nemzedékekre. Taníts minket jözan mértékletességre és felelősségre!

Imádkozunk azokért, akik nehéz terheket kénytelenek hordozni. Eléd visszük a beteget, a megkötözötteket és azokat, akik mások gonoszságától vagy a magánytól szenvednek.

Imádkozunk nemzetünkért, lelki megújulásunkért. Könyörgünk, ismertesd meg önmagad minden emberrel. Add, hogy elsősorban ne másokat, hanem önmagunkat akarjuk legyőzni! Taníts minket alázatára velünk élő embertársaink iránt!

Imádkozunk gyülekezetünkért, egyházunkért és az egész keresztyénségért. Szentlelked által add, hogy felismerjük bűneinket, indíts minket bűnbánatra, és adj őszinte vágyakozást a bűnbocsánatra! Adj türelmet, hogy embertársainkat akaratod szerint tudjuk elhordozni! Növeld bennünk a szeretet képességét, és add, hogy erősebb legyen, mint önzésünk, érzékenységtől, kényelmünk! Adj nyitott szívet, és taníts minket engedelmességre, hogy elfogadjuk akaratodat, és szívesen kövessük útmutatásodat!

Add, hogy az örökkévalóság világossága ragyogja be az életünket, annak fényében láthassuk életünk egészét: múltunkat, jelenünket és jövőnket! Add, hogy szent Fiad feltámadása a reménység forrásává váljon számunkra! Könyörgünk erőért és bölcsességért, hogy földi pályafutásunkat akaratod szerint futhassuk meg. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Ísmét megjelennek hát amazok megtevesztő szavukkal: »Igen, csak hogy a bűnös hajlam még nem halalos bűn«, s újra csak azt hiszik, hogy nem vakok, hogy nagyon is jól tudják, hogy mi a naponkénti, és mi a halalos bűn. Pedig pontosan véve éppen ezen vakságukban nyúlnak Krisztus ítélőszéke után. Bár igaz, hogy a naponkénti bűn nem visz kárhozatba, mégsem léteznek természetünkben ilyen naponkénti bűnök, csupán azok számára, akiknek Isten kegyelméből ilyen »naponként« engedelgyez. De csak azokkal tesz ilyen kivételt, akik egyáltalán nem veszik semmibe a naponkénti bűnöket. Éppen ezért nagyon is veszélyes naponkénti bűnről beszélni, ha ebből biztonságot akarunk meríteni és hamis vigasztalást, amely útjában áll az istenfélelemnek, s titokban Isten ítéletének megvetését tanítja. Mert ha az embernek az ítélet napján minden felesleges, hiábavaló szóról számot kell adnia (Mt 12,36), akkor ki merészelné olyan bátornak lenni, hogy ne tartózkodjék a »naponkénti büntől«, illetve ne könnyek között bánja meg azokat, s így alázatos félelemben komolyan ne vágyakozzék Isten kegyelme és irgalmassága után?»

■ Luther Márton:

A hét bűnbánati zsolta utószava
(Weltler Ödön fordítása)

HÚSVÉT ÜNNEPE UTÁN 2. VASÁRNAP (MISERICORDIA DOMINI) – JER 23,1-4

A jó pásztor

Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm. (...) Ha a halál árnyéka völgyében járok is, nem félek semmi bajtól, mert te velem vagy... (1. és 4. vers)

Idén is ez, és csakis ez a nem véletlenül húsvét után két héttel ünnepelt jó pásztor vasárnapjának üzenete: ha hiszünk Jézusban, halálunk óráján nem leszünk elhagyottak, mert húsvétkor – a Zsidókhoz írt levél szerzőjének szavával – „a békesség Isten...”, aki az örök szövetség vére által kihozta a halottak közül a mi Urunkat, Jézust, a juhok nagy pásztorát... (Zsid 13,20), az örök élet fejedelmévé is tette őt, hogy benne ott is életet találjunk, sőt bővítködjünk az életben (és nem a földi élet javaiban, lásd Jn 10,10), ahol egyébként nincs élet, és nincsenek adva az élet feltételei.

Isten őszövétségi népének a pusztai vándorlás idején negyven évig kellett tanulnia a leckét: számukra az élet feltétele nem a víz és a kenyér; számukra az élet egyetlen feltétele a velük vándorló Isten. Ha Isten velük vándorol, számukra kies hely a pusztai, ahol egyébként az élet feltételei hiányoznak.

Így ha a halál óráján Jézus, a juhok nagy és halálon győztes pásztorával van, akkor benne a halálban is életünk lesz, sőt kies hely lesz számukra a halál birodalma, ahol az élet feltételeinek hiányában is bővítködjünk (Jn 10,10) az életben. Hiszen az élet egyetlen valódi feltétele az az Isten, aki Jézusban nemcsak a földön lett útítársunkká, hanem a halálba is elkísér bennünket.

Jeremiásnak az Isten népe pásztorai ellen ma elhangzó prófécija sem változhat ezen. Ez a fenyegetés

mindenekelőtt az őszövétségi nép pásztoraira, a királyokra vonatkozott. Persze nem árt, ha az új szövetség népének pásztorai, az egyházi vezetők is megfontolják. De a jó pásztor vasárnapján nem erről kell szólnunk, hanem a próféciaának azt a mondatát kell meghallanunk, amely ígéret: „Összegyűjtöm nyájam maradékát minden országból, ahová szétszórtam őket, és visszaterelem legelőjükre, ahol szaporodni és sokasodni fognak... – így szól az Úr.” Ez az ígéret – miként a próféciaák többsége – többdimenziós.

Először az őszövétségi nép életében teljesedett be, amikor a babiloni száműzetés hetven esztendejének elteltével hazatérhettek őseik földjére. Másodszor Krisztus földi életében teljesült, aki – mint pásztor a nyáját – maga köré gyűjtötte nem a test szerinti Izraelt, hanem azokat, akik hittek benne, és így Isten lelki értelemben vett népét alkották.

Harmadszor az egyház missziójának ma is tartó napjaiban teljesül ez a prófécia, amikor a feltámadt Krisztus a Szentlélek által minden nép közül földi nyájába gyűjti azokat, akik hisznek őbenne.

A prófécia végső beteljesedése azonban az örökkévalóságban van. Akik a halál kapuján átléptek már, azok számára ez örök jelen idő. Akik még itt élünk, várjuk a végső beteljesedést, amikor az Isten nyájának ezen a földön különböző történelmi időkben élt juhait teljes számban összegyűjtik a jó pásztor örökkévaló királyságában.

Jeremiás a maga idejében nemcsak a földi pásztorok tevékenységével volt elégedetlen. Hiszen nemcsak a

A VASÁRNAP IGÉJE

nép vezetőit fenyegette hetvenévi száműzetéssel, hanem az egész népet. Mint ahogy a hetven esztendő elteltével a hazatérés ígérete is az egész népre szólt. A hetven év az emberi átlagéletkornak felel meg.

Manapság persze hívó emberek sem szeretnek hallani arról, hogy a földi élet száműzetés. Mégis vitathatatlan tény, hogy ebben az életben Istent színről színre senki sem láthatja. Ezt valóban csak akkor éljük át száműzetésként, ha nemcsak hiszünk Istenben, hanem szeretjük is. Akkor bár örülünk, hogy Jézus, és benne Isten, hit által most is a szívünkben él; örülünk, hogy újra meg újra önmagát kínálja nekünk eledelül és italul testének és véreinek szentségében – örömmünk mégis csak akkor lehet teljes, ha Istennel való közösségünk nemcsak hitben lesz megélhető, hanem színről színre láthatjuk őt. Ha Istent szeretjük, akkor az a nap – legyen bár földi életünk utolsó napja vagy a világ utolsó napja – a száműzetésből való hazatérés többé el nem múló örömevel fog bennünket is betölteni.

■ VÉGHELYI ANTAL

Imádkozunk! Mennyei Atyánk! Köszönjük, hogy gondot viselsz egyházadra, és osztatlan szeretettel veszed körül minden gyermekedet. Add, hogy nap mint nap az értünk halálba ment, de harmadnapra győztesen feltámadt Urunk nyomában járjunk, és együtt örvendzessünk, amikor nyáját örök örömben egyesíti eljövendő országodban. Ámen.

Korálkönyv bővülő tartalommal

► **Mai cikkünk másféleképpen rendhagyó, mint nagyheti és húsvéti írásunk volt. Egy olyan hír háttérét bontja ki, amelyről első látásra úgy tűnhet, csak szűk réteget érint: megjelent az Evangelikus korálkönyv új, bővített kiadása.**

Vegyük sorra az előzményeket. Egy korálkönyv feladata, hogy segítséget nyújtson a kántoroknak: kíséretet adjon a használatban lévő énekeskönyv énekeihez. Egyházunk 1982 óta alkalmazza jelenlegi énekeskönyvét és az ahhoz kiadott korálkönyvet. Nemrég azonban teljesen elfogyott a kíséretkönyv második kiadása, és szükségessé vált a harmadik kiadás előkészítése.

2007-ben jelent meg a *Gyülekezeti liturgikus könyv* (GyLK), amely a gyülekezeti énekek és verses zsoltaárok csoportjában kiegészíti az *Evangelikus énekeskönyv* énekanyagát, más műfajokban pedig – antifónával keretezett recitált zsoltaárok, himnuszok, egyéb liturgikus tételek, énekverses ciklusok, különleges istentiszteletek és áhítatformák – gazdag új válogatást ad. (2009 áprilisa és decembere között hetilapunk részletesen bemutatta e kötetet, cikkeink elérhetők az evangelikusélet.hu oldalon.)

Az Evangelikus Kántorképző Intézet Zenei Intézete azzal a céllal jött létre, hogy gondozza és segítse az egyházzenei életet. A *kantorkepző.lutheran.hu* honlapon *Egyházzenei segédanyag* címmel évek óta kínál ének-kíséreteket, korálfeldolgozásokat, kórusműveket az egyházi év minden ünnepnapjára. Fokozatosan

készítette a GyLK énekeihez frissen készített harmonizálásokat is.

Természetes hát, hogy az intézet munkatársai kapták az új kiadás elkészítésének feladatát. A kötet előszava így mutatja be a munkát:

„Az 1982-es korálkönyvet az eredeti változathoz mindenben hasonlóan igyekeztünk megújítani, annak ellenére, hogy a teljes kottaanyagot immár digitális grafikával adjuk közre. Amennyire lehetett, megőriztük az eddig megszokott kottaképet. Az évek folyamán felismert, kevés számú sajtóhiba javításán kívül csak a következő változtatások történtek: az első fejezetbe – *A vasárnapi istentiszteletek állandó énekei*

lent – *Gyülekezeti liturgikus könyv* (GyLK) verses énekeihez is adunk kíséretet. A két énekeskönyv számozása folyamatos, a hatszázal nagyobb számú énekek és énekverses rendek a GyLK-ban találhatóak.

Az 1982-es énekeskönyv szerkesztői a korálkönyv összeállításakor egységes stílusra törekedtek, és tartották magukat az úgynevezett vezénylő basszushoz, ahol nem kap minden egyes dallamhang új harmóniát. Így igyekeztek kiemelni a dallamok szépségét és elősegíteni a gyorsabb tempójú éneklést.

Az új kíséret meg szerkesztésekor elődeinknél nagyobb szabadság-

– bekerült a Szózat kísérete (7. oldal), két korált pedig az énekeskönyvtől eltérő hangnemből közlünk. (...)

Jelentős gyarapodás azonban, hogy a kiadásban a – 2007-ben, az énekeskönyv kiegészítő köteteként megje-

gal jártunk el: az egyes énekek jellegzetességei, stílusuk és szerepük határozta meg a kíséret milyenségét. Ez különösen igaz az énekverses rendekben szereplő ének-kíséretekre, hiszen ilyenkor pontos liturgikus funkció és

CANTATE

általában egyetlen meghatározott szöveg társul a koráldallamhoz.”

A kötet a GyLK-ból csak a strofikuss énekeket tartalmazza; nem kerültek bele a gregorián alapú tételek. (A gregorián alapvetően egyszerű zenekultúra, ahol összhangzás csak a dallamhangok időbeli sorrendjében jön létre.) Található benne viszont alternatív harmonizálás hetvenhat énekeskönyvi dallamukhoz. A kíséretalkalmazkodnak az adott korál stílusához; néhány esetben a harmonizáció is korabeli szerző munkája.

Az új kíséretkönyv összeállításán gyakorló egyházzeneiekből álló munkatársi közösség dolgozott: *Bence Gábor*, *Muntag Lőrinc* és *Szebi Attila* munkáját e sorok írója koordinálta. *Györfy István* evangelikus zeneszerző tanácsaival és néhány tétellel segített, valamint ellenőrizte az új énekek kíséreteit. A kottagrafikát *Csernyik Ferenc* és *Pócs Miklós* készítette, a kötet korrektúrázását *Ecsedi Klára* végezte.

Egy új kiadvány hatása nem érvényesül azonnal. Évek telhetnek el, míg szélesebb körben elterjed, és befolyásolja a gyülekezetek énekismeretét, éneklési stílusát. Így volt ez 1982-es énekeskönyvünkkel és a hozzá készült korálkönyvvel, és így lesz a *Gyülekezeti liturgikus könyvvel* és a korálkönyv új, bővített kiadásával is.

Reménységünk tehát az, hogy ez a kötet beépül kántoraink képzésébe és tudatába, és ezáltal segíti gyülekezeink énekismeretét, látókörének bővülését, hitének erősödését.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Fűtött templomban

– Hideg lesz a templom?
– Nagyon hideg!

Így aztán mindenki igyekezett jól felöltözni, hogy ne fázzék. Talán ennek volt köszönhető, hogy senki nem vette észre, hogy szalad az idő Bokodon április 6-án, szombaton, amikor *Kósa Gergely* lelkészt (*képünkön*) iktatta hivatalába *Szarka István* fejér-komáromi esperes. Vagy inkább Istennek a nagy ünnepre összereseglett népe melegítette fel az ősi templomot. Hacsak nem a Lélek hevítette a résztvevők szívét!

***

Kósa Gergely a Bokodi Evangélikus Egyházközség huszonhatodik beiktatott lelkésze. Az első lelkész 1628-tól *Krasznay János* volt. Többen szolgáltak hosszú időn keresztül a gyülekezetben. A 20. század folyamán *Pohánka Sándor* harminckét, *Simonfay Ferenc* huszonhárom évben át végezte a lelkesi küldetést Bokodon. Az utóbbi tíz évben nem volt beiktatott lelkésze a gyülekezetnek, de az Úr ebben az időben is megszólaltatta az evangéliumot, összegyűjtötte a gyermekeket, fiatalokat *Sztruhár András* gyülekezeti munkatárs odaadó munkája nyomán.

Kósa Gergelyt *Ittész János* püspök küldte ki szolgálatra három évvel ezelőtt. Amikor bemutatkozni jöttek feleségével, *Andreával* – emlékezett *Zsebők István* felügyelő –, sugárzó, szeretetteljes házaspárt ismert meg bennük a presbitérium. A hitet, Isten és Jézus Krisztus ismeretét Kósa Gergely gyermekkorban kapta, ahogyan édesanyja a képes Bibliából olvasott neki. Most ő is ezt olvassa feleségével gyermeküknek. Élő, személyes hitre az Evangéliumi Szabad Eklézsiában jutott. A gyülekezeti életet szülővárosában, Balatonfüreden ismerte meg, ahol *Riczinger József* evangélikus lelkész igehirdetéseit hallgatta. Fiatalkorának

lelkésze most is személyes hangon köszöntötte őt beiktatása alkalmából.

A gyülekezet és a lelkész egymásra találása nem volt zökkenőmentes, azonban az egymás felé vezető út akadályai inkább erősítették, mintsem gyengítették az összetartozást. Erre utalt *Szarka István* esperes igehirdetésében. Az *Apostolok cselekedetei* 1,15.21–26 részét olvasta fel, és bátorította a gyülekezetet, hogy imádkozzék lelkészéért, és álljon mellé a szolgálatban, ahogyan ezt eddig is tette.

Szemléletváltásra van szükség a gyülekezetekben – mondta az esperes –: a jeruzsálemi modellről az antiókhiai modellre kell áttérnünk. A je-

Tudja – mondta igehirdetésében a lelkész –, hogy neki türelmesnek kell lennie, ezt a tanácsot kapta *Szarka István* esperestől, de azt kéri a gyülekezettől, hogy azt a sebességfokozatot, amelyre az Úr állította a gyülekezetet és lelkészét, vegye fel.

Az egymásra találás abban is kifejeződött, ahogyan a gyülekezet versekkel és énekekkel köszöntötte beiktatott lelkészét, s amilyen nagy örömmel fogadták a templomban és a szomszédos tornateremben is a vendégeket.

A beiktatott lelkész valóban a helyén van. Ez tükröződött a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület köszöntését hozó *Mészáros Tamás* felügyelőnek, a Fejér-Komáromi Egyházmegye részéről köszöntést mondó *Vancsai József* espereshelyettesnek és *Molnár István* felügyelőnek, az előd *Sztruhár András*nak, illetve a falu polgármesterének, *Szöllősi Miklósnak* a szavaiból, valamint az EKE (Evangélikusok Közössége az Evangéliumért) közösség nevében jelen lévő, a bokodi gyermekeket is megénekelte *Oravecz András*nak a köszöntéséből.

Az iktatóünnepségen a testvéregyházak képviselői – a bokodi és dadi református gondnokok, illetve *Gerendai Sándor* római katolikus plébános – is úgy szölkáltak a beiktatott lelkészhez, mint aki kezdeményezője és lendítője az igazi keresztény egységnek, a Jézusról szóló közös biznyságtételnek.

***

Bizonyos hát, hogy a Lélek hevítette a jelenlétük szívét. Mert a beiktatott lelkészről, a gyülekezet tevékenységéről nem szólhatunk másként, csak ha a Lélek indít biznyságot tenni arról, amit halottunk és láttunk:

- Az Úr feltámadt!
- Az Úr valóban feltámadt!

■ BENCZE ANDRÁS

VIA JAY LASZLÓ FELVÉTELE

ruzsálemi modell szerint a közösség zárt helyen összegyülekezik, és várja, hogy minél többen jöjjenek; az antiókhiai modell alapján pedig a gyülekezet munkatársakat választ ki és készít fel a szolgálatra. Ez új típusú lelkesi munkát is igényel, valamint a presbitérium aktívabb jelenlétét.

Erre szinte válaszként hangzott Kósa Gergely igehirdetése 2Tim 4,1 alapján. Az élő gyülekezet élő hitű tagokból áll. A beiktatott lelkész emlékeztette a gyülekezetet, mennyi lelki ajándékot kaptak külön-külön. Ezzel a sokféle kegyelmi ajándékkal szolgáljanak, ezeket engedjék kibontakozni!

A kicsik is fontosak

Nyolcvan éve áll a lenti evangélikus templom

▶ **Templomuk megújulásáért adtak hálát a lenti gyülekezet tagjai az április 7-én, vasárnap délután tartott ünnepi istentiszteleten. A kicsiny templom, amelynek nemrég volt a nyolcvanadik „születésnapja”, a Gusztáv Adolf Segélyszervezet segítségével szépülhetett meg a jeles évfordulóra. A megemlékező alkalmon Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten igéjét. A liturgiát Smidéliusz Zoltán, a Somogy-Zalai Egyházmegye esperese, Szabó Vilmos helyi lelkész és Hodánics Péter református lelképásztor végezte.**

ADÁMI Mária FELVÉTELE

„Most a nyitott kapukért, a megnyílt lehetőségekért adhatunk hálát – mondta Jer 22,2 alapján tartott prédikációjában Szemerei János püspök. – Ez a templom is esélyt, lehetőséget ad arra, hogy az igét halljuk, hogy Istenel és testvéreinkkel találkozunk.”

Az istentiszteletet követő közgyűlésen Szabó Vilmos, a lentiek pásztorlásával is megbízott zalaegerszegi lelkész adott tájékoztatást a templom történetéről, valamint az elvégzett felújításról. Köszönetet mondott mind azoknak, akik adományaikkal hozzájárultak a munkálatok megvalósulásához: különösen a helyi önkormányzatnak, valamint Budapest-Terézváros önkormányzatának. Smidéliusz Zoltán esperes köszöntőjében arra biztatta a jelenlévőket: az élő ige és a reménységre hívó szó sose fogyjon ki innen, és a szívükből sem.

A helyi református közösség nevé-

ben Hodánics Péter lelképásztor szólt, kiemelve a két testvérfelkezezet jó kapcsolatát, amely lehetővé tette, hogy havonta három vasárnapon a református hívek használhassák az evangélikus templomot. Jókívánságait fejezte ki többek között *Bence Utrosa Gabriella*, az alsólendvai gyülekezet felügyelője, *Németh Csaba* római katolikus káplán, *Pintér László* országgyűlési képviselő, *Hassay Zsófia*, Budapest-Terézváros, valamint Horváth László, Lenti polgármestere.

Nagy Dániel nyugalmazott református lelképásztor szeretettel emlékezett a lentiek körében töltött szolgálati éveire. Zárásként Szemerei János püspök mondott köszöntő szavakat, hangsúlyozva az ünnepség legfontosabb üzenetét: Istennek a kicsik is fontosak. Az alkalom a helyi étteremben tartott vacsorával zárult.

■ AM

Ami mögötte van...

Engem is erősen foglalkoztatnak a népszámlálás eredményei. Ezért veszem át a téma fonalát *Gáncs Péter* elnök-püspök úrtól itt, az *Égtájolóban*. A népszámlálási adatok tükröt tartanak elénk, és rengeteg kérdést vetnek fel. Az eredmények nagycsü-törtöki nyilvánosságra hozatala óta alig több mint egy hét telt el, és már eddig is rengeteg gyorselemzés jelent meg az egyházi és a világi, az írott és az elektronikus sajtóban. A lelkesi levelezőlistákon is forró a téma.

A vélemények között volt „hőfehérkés”, vagyis a látványért a tükröt hibáztató éppúgy, mint vészharangot kongató, felelősöket kutató, vádaskodó, némi túlzással már az egyház temetését szervező is. Volt olyan is, amely a hajnali órán csukott szemmel, félálomban tükröt elé álló, emlékezetből reflexszerűen fészülődő emberre hasonlít, aki a látványhoz – ez esetben az eredményeknek – nem tulajdonít különösebb jelentőséget, mert az nem is jut el a tudatáig.

Ez a tükröt és a benne látható kép akkor is fontos, ha Pál apostol szavaival fogalmazva e kérdésben is igaz, hogy „tükröt által homályosan látunk”.

A téma a mögötte lévőket miatt fontos. Igazán az emberek a fontosak. Azok, akik nyilatkoztak felekezeti

kötődésükről, és azok, akik nem. Akik evangélikusnak, más felekezetűnek vagy éppen nem hívőnek vallották magukat. Azok is fontosak, akik nem tartották lényegesnek, hogy a vallási kérdésre válaszoljanak. Hogy milyen fontosak, arra az evangéliumban kapjuk meg a választ. „...úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (Jn 3,16)

Nézzük, mit mutatnak a számok, és mi van mögöttük!

A leginkább szembetűnő adat, hogy a magukat történelmi egyházakhoz tartozónak vallók száma (köztük az evangélikusoké) drámaian csökkent.

„Visszavonulóban a történelmi egyházak” – írta a népszámlálási adatok vallási tábláját kommentálva az egyik vezető internetes portál. Ha viszont az adatok mögé nézünk, szembetűnik, hogy a tükröt mennyire torzít.

Sir *Winston Churchill* cinikusan szellemes szavai jutnak eszembe: „Csak annak a statisztikának hiszek, amit én magam hamisítottam...”

Az internetes cikk szépen taglalja, hogy a katolikus egyházhoz tartozók száma 5,5 milliőről 3,8 millióra esett vissza, a reformátusoké 1,6 milliőről

1,15 millióra, az evangélikusoké 304 ezerrel 214 ezerre. Ezzel szemben azt is korrekt módon jelzi, hogy az egyik egyházhoz sem tartozók száma 1,5 milliőről 1,8 millióra nőtt.

Ha összeadjuk a számokat, kitűnik, hogy a történelmi egyházak együttes lélekszámcsökkenése 2 millió 240 ezer fő. Ugyanakkor az egyik felekezethez sem tartozók száma országosan ennél jóval kisebb arányban, mindösszesen 300 ezerrel nőtt. Hol vannak a hiányzók?

A fentiekből logikusan annak kellene következnie, hogy radikális átrendeződés történt a felekezetek között. Akik tíz éve az úgynevezett nagyegyházaknál voltak, és nem lettek „egyik felekezethez sem tartozók”, azoknak más felekezetben kellene lenniük. (Az országgyűlési választások alkalmával négyévenként ennél jóval nagyobb változásokat is láttunk már a politikai pártok támogatói körében.)

A kisegyházaknál valóban volt is növekedés, de messze nem ilyen arányú. A kisegyházak megjelölők száma együttesen 71 ezerrel magasabb a tíz évvel ezelőttihez képest. Ez viszont csak töredéke annak, ami a nagyegyházaknál látszólag eltűnt.

Hol vannak a hiányzók? Hová tűntek?

Akik nem válaszoltak, azok a statisztikából olvasni kívánók számára a szürke ködbe vesznek, más szóval a homály zónájában tartózkodnak.

Több lelkész elmondta, hogy konkrétan az ő gyülekezete területén a népszámláló biztosok kevesebb evangélikust találtak, mint ahányan önkéntes áldozatukkal anyagilag is hordozzák a gyülekezet terheit. (Megjegyzem, ilyenl a tíz évvel ezelőtti népszámlálás adatai között én is találkoztam a látókörömön belül.)

Néhány ilyen esettel azonban nem lehet feloldani ezt a problémát. Még akkor sem, ha magától értődik, hogy amikor a magyar lakosság több mint negyede nem válaszol, akkor az ő adataik hiányoznak az egészben.

A bántóan nagy mértékű csökkenés egyik meghatározó oka egyértelműen a vallási kérdésekre nem válaszolók radikális növekedése volt.

Hogy ennek mi van a hátterében, azt komolyan meg kell vizsgálni. Aki szeretne végre megnyugodni, hogy nincs semmi probléma, csak látszatcsökkenéssel van dolgunk, azt ki kell ábrándítanom. Az összes „enyhítő körülmény” figyelembevétele mellett is van fogyatkozás. Sajnos ezt sok gyülekezetben népszámlálási adatok nélkül is fájdalmasan érezzük. Ezért kell ezzel a fájó kérdéssel őszintén szembenéznünk,

ÉGTÁJOLÓ

az okokat felkutatnunk, hogy azon, ami rajtunk áll, változtathassunk.

Szükséges, hogy ne csak a statisztikáknak, hanem saját hitéletünknek, egyházi gyakorlatunknak is komolyan a mélyére nézzünk. Mert ha a számok tökéletesen tiszta képet nem adnak is, üzenni azért tudnak. Figyeljünk fel erre. Azokért, akik fontosabbak, mint a számok. Figyeljünk fel azokért, akik Istennek annyira fontosak, hogy Jézusban a legnagyobb áldozatot is meghozta értük! Ránk azt a nagy felelősséget bízta, hogy az ő szeretetéről tanuskodjunk.

Szemerei János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Tótkomlói alapkö

Szenvedélybetegek nappali ellátását végző leendő intézmény alapkövét rakta le április 7-én Tótkomlóson a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője. Ezt megelőzően az ünnepi istentiszteleten Gáncs Péter az evangélikus műemlék templom jéghideg falai között hirdette Isten igéjét.

A hívős fogadtatás után a püspök a gyülekezeti ház udvarán – immár tavaszi napsütésben – rakhatta le a jórészt pályázati forrásból megépülő, korszerű szenvedélybeteg-ellátó központ alapkövét a szlovák gyökerű gyülekezet lelkészeivel, Szpisák At-

tilával és Unyi Anikóval. Az alapkövetételre összegyülekezett komlósiaikat Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő és Buda Annamária, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Diakóniai Osztályának vezetője köszöntötte.

Az úgynevezett DAOP (Dél-alföldi operatív program) projektből több mint ötvenmillió forint értékben finanszírozott építkezés jóvoltából az ellátóközpont a tervek szerint már egy év múlva megnyithatja kapuit mintegy ötven rászoruló előtt.

■ KISS TAMÁS felvételei

Orgonahangverseny Budahegyvidéken

A budahegyvidéki evangélikus templomban (XII. ker., Kék Golyó u. 17.) április 14-én, vasárnap 18 órakor kezdődik Almásy László Attila orgonaművész hangversenye. A műsorban D. Buxtehude és J. S. Bach húsvéti korálfeldolgozásait követően C. Franck Prelúdium, fúga és változat, valamint Liszt Ferenc B-A-C-H prelúdium és fúga című művét hallhatjuk.

Szeretettel várjuk az orgonamuzsika kedvelőit a húsvét utáni második vasárnapon!

A Bethánia CE Szövetség csendesnapja

Szeretettel meghívjuk a Bethánia CE Szövetség alapításának száztedik évfordulója alkalmából rendezett országos csendesnapra, amely „Reményteljes jövőt adok nektek” összefoglaló címmel április 20-án 10 órakor kezdődik a Budapest VIII. ker., Salétrom u. 5. alatti református templomban.

Alkalmunk 16 óráig tart, és ez lesz egyben éves közgyűlésünk is. Ebédszünetben szendvicsekkel és teával tudunk szolgálni a résztvevők számára. Gyermekek részére bibliai és kézműves-foglalkozásokat tartunk. Bővebb információ: www.ce-union.hu.

„Tárjátok kezeitek...”

Egyházkerületi ifjúsági nap Szombathelyen

► Egyházunk országos irodájának gyermek- és ifjúsági osztálya idén Szombathelyen rendezte meg a nyugati kerületi ifjúsági napot. Remek lehetőség volt ez a dunántúli evangélikus fiataloknak arra, hogy újabb élményekben, lelki feltöltődésben gazdag órákat töltsenek el együtt. Az április 6-i rendezvény mottója „Tárjátok kezeitek az élő Isten felé” volt, erre épült a reggeli áhítat, az előadás, az ifjúsági csoportok pantomim-előadása, az interaktív csoportfoglalkozások, illetve ez adta a beszélgetőkörök témáját.

Az érkezés után az evangélikus templomban vette kezdetét a program közös áhítattal, illetve előadással. Az alkalom zenei szolgálatát a kaposvári Lélekvár együttes végezte. Torma-Hasza Mónika és Papp Judit helyi, illetve Lázárné Tóth Szilvia székesfehérvári lelkész áhítata után Weltler Gábor malomsoki lelképásztor beszélt a nap témájáról. E felvezető végén az ifjúsági csoportok látványos előadásokban mutatták be, mire használjuk, mire használhatjuk kezeinket.

Az alkalmon körülbelül százhetven

fiatal vett részt különböző gyülekezetekből. Az ismerkedést közös játékok, csoportbeszélgetések szolgálták, amelyek hét helyszínen zajlottak.

Délben forró gulyásleves várta a már kellőképpen éhes fiatalokat, majd délután folytatódott a programok. A Vekker+ együttes remek hangulatú koncertje után „Használd a kezedet!” jelmonddal hívták és várták az egybegyűlteket a különböző helyszíneken. Együtt zenélhettek a Teki Banddel, kézműves-foglalkozásokon vehettek részt, fényképeken örökíthették meg a nap esemé-

nyeit, sőt jelyelven tanulhatták meg a Miatyánkot.

A nap zárásaként fellépő Teki Band után Torma-Hasza Mónika lelkész nő részesítette úti áldásban a résztvevőket.

Ezek a találkozóik nagyon jó alkalomak arra, hogy az egyházkerület különböző pontjairól érkező fiatalokat összekovacsolja, hogy új barátokat szerezzenek, régiüket megerősítsenek, és természetesen arra, hogy kitarják kezeiket Isten felé.

■ GREGERSEN-LABOSSA JÚLIA,
MENCZINGER TAMÁS

Hittel az egyetemeken

Konferencia az egyetemi lelkészi munkáról

Amikor eleink megérkeztek azokhoz, akik nem ismerték őket, nem kezdtek rögtön részletekbe menően magyarázni, kik is ők, és honnan jöttek. Szépen lassan, sok érthető és szerethető gesztus után jött el annak az ideje, hogy elmagyarázzák, miért is tesznek úgy, ahogy.

Ha meggyőződésünket (Jézust) követve nem az erőszak útját választjuk, és az inkulturáció nemcsak szép elv, hanem az egyedüli valós megoldás, akkor ma sem tehetünk másképpen. Ahogy egykor a bennszülöttek a szigetvilágban, úgy manapság a nagyvárosok (érintő)képernyő előtt élő bennszülöttjei sem szólhatnak meg mással, csak jól érthető üzenettel. Az okos és felvilágosult európai ember a maga módszerét kell, hogy gyakorolja önmagán is. Még szellemi fellegváraink, az egyetemek sem lehetnek kivételek ez alól. Sőt!

Hasonló eredményre jutottak az elmúlt héten Szombathelyen, a Martineum Felnőttképző Akadémián a tizenkilencedik alkalommal megrendezett pasztorációs konferencia egyetemi lelkészei és lelkészségi munkatársai. A felismerésre – hogy érthetően, ökumenikusan, mely pedagógiai érzékkel lehet és kell a ránk bízottakat gondozni – felkészült előadógárda vezette el a résztvevőket: Faragó Sándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora, Pákozdi István budapesti római katolikus egyetemi lelkész, Veres András szombathelyi megyés püspök és Kránitz Mihály, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanszékvezetője. A Hittel az egyetemen címet viselő rendezvényen jó volt átélni, hogy nemcsak a fiatalabb testvér frissessége kívánja az ökumenikus megközelítést, hanem az idősebb, a „nagy” testvér előljárói is erre biztatják egyetemi lelkészeiket.

A közel két évtizede minden évben megrendezett konferenciát idén április 4–6. között a szombathelyi II. János

Pál Katolikus Kollégium és Szakkollégium igazgatója, Németh Norbert és munkatársai tették valódi szellemi élménnyé. Munkájukba bekapcsolódhatott a szombathelyi evangélikus gyülekezet három lelkésze is – Gregersen-Labossa György, Torma-Hasza Mónika és Papp Judit –, akik esti áhítatukon liturgikus könyvünk Krisztus-dicséretét tették közkinccsé. Miközben a veretes mondatok monotonitása az imádság régi-új formáját hozta elénk, a háttérbe vetített képek sok-sok gondolatot indíthattak el mindannyiunkban.

Az egyetemi misszió sok új lehetőséget rejt magában. Az elmúlt év-

ságú missziós területe lehet egyháznak, hiszen azok a fiatalok szólíthatók meg ilyen módon, akik képpen felkészültek már az egyéni gondolkodásra. Mindezt életük utolsó olyan szakaszában teszik, amikor megfelelő mennyiségű időt tudnak az őket érdeklő témákra szakítani, hiszen nem állnak már a középiskola kötelező irányítása alatt, illetve nincsenek még munkahelyi vagy családi kötelezettségeik. Az egyetemi időszak alatt kezd kialakulni a felelős felnőtté válás, a valódi és önkéntes elköteleződés örömeivel való találkozás során. Az egyetemi gyülekezeti mun-

tizedben evangélikus egyházi berkeinkben is szélesedett ez a szolgálati lehetőség. Az „ösi” Budapesti Egyetemi és Főiskolai Gyülekezet mellett immár (fél év híján) egy évtizede folyik munka a Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészségen, illetve jó pár éve a Debreceni és a Győri Evangélikus Egyetemi Gyülekezetben, valamint a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, Piliscsabán.

Várakozva tekintünk a pécsi és a soproni kezdeményezésekre. Az egyetemi lelki munka kiemelt fontos-

ka eredményei mindemellett nem látványosak, hiszen sikerei talán évekkel később mutatkoznak csak meg. Országszerte szépen (és lassan) növekednek az ökumenikus gondolkodó, erre törekvő egyetemi missziós „telepek”. A régi módszer most is működik: rengeteg háttérmunkával, felkészülten, érthetően és szerethetően felmutatni Isten jelenlétét.

■ BUDAY BARNABÁS
egyetemi lelkész
(Miskolci Ökumenikus
Egyetemi Lelkészség)

Evangelikus értelmiségi – gyülekezete közösségében

A Mevét konferenciája

► **Létebiztonság és értelmiségi szerepvállalás címmel rendezték meg a Magyar Evangélikus Értelmiségi Társaság (Mevét) idei konferenciáját. Az április 6-i tanácskozásnak az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) adott otthont.**

A nehéz történelmi és emberi helyzetekben a keresztyén hit mindig biztos kapaszkodó tudott lenni – erre hívta fel a figyelmet nyitóáthitában Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke. „1950-ben egy kicsi falu templomépítési lázban égett. Minden olyan törekény és bizonytalan volt körülöttük, az ottaniak mégis építették a templomukat” – mondta, majd szemléltetésként néhány mondatot idézett egy család feljegyzései közül: „Minden e földön csak elmúló. E papír is szétmállik. Mi is meghalunk. E templom is összedől. Ég és Föld elmúlnak. De Isten ígéje, az Isten ígében álló egyház s az Isten ígében hívők soha el nem múlnak.” Elődeink példája mutatja – hívta fel a figyelmet a püspök –, hogy a hit olyan kapaszkodó, „ami elviselhetővé teszi az elviselhetetlent”.

Egyházunk ma is nehéz helyzetben van, ez a helyzet azonban lehetőséget is rejt – mutatott rá a tanácskozást megnyitó köszöntésében a házigazda, Korányi András, az EHE docense. Értékelése szerint jelenlegi helyzetünk gyelmli állapot, mert kikényszeríti a közös elgondolkodást: hogyan tovább?

Gregersen-Labossa György szombathelyi lelkész, a diakóniai bizottság vezetője (képünkön) előadásának bevezetéseként a népszám-

zunkban. Az ilyen szolgálat magát a segítő gyülekezetet is megerősíti – szögezte le Gregersen-Labossa György.

Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) történetét és karitatív tevékenységét mutatta be egy-egy rövidfilm segítségével. Elmondta, hogy tervek szerint a szövetség 2017-ben esedékes világyűlése jelzésértékűen a déli féltekén, Namíbiában lesz. Beszélt arról, hogy az LVSZ aktuális „búvszavai” miatt a *kontextualitás*, a *holisztikus szemlélet* és a *pártfogás (advocacy)*. A szervezet szerint a lutheránus-ság számára érték a méltóság és igazságosság, az együttérzés és elköteleződés, a sokszínűség tisztelete; a befogadás és az aktív részvétel, illetve az átláthatóság és az elszámoltathatóság, tehát ezek érvényesülésére kell törekednünk közösségeinkben.

Roszik György, a budaörsi gyülekezet tagja beszámolt arról, hogy Budahegyvidéken evangélikus vásárlói kör kialakításán dolgoznak. A cél a termelők és a fogyasztók közvetlen összekapcsolása a kölcsönös előnyök alapján.

Korányi András előadásában részletesen elemezte az evangélikus értelmiség szerepét. Provokatív hangú indítással rajzolta meg a mai helyzetképet: „Kicsoda az evangélikus értelmiségi az egyházban és a gyülekezetben? Először is kellemetlen alak, ezt mindannyian tudjuk. Mert egyrészt önálló gondolatai vannak, másrészt ezeket nem is tudja mindig a többiekkel egyeztetni; emellett állandóan ezeket akarja átvenni minden egyes presbiteri ülésen és szavazáson, és ha nem hallgatják meg valahol, akkor a következő alkalommal is napirendre tűzeti

A SZERZŐ FELVÉTELE

lálás adatairól szól. „Ha az egyházakat a civil szervezetek mércéjével mérnénk, akkor megállapíthatnánk, hogy ma Magyarországon nincs olyan szervezet, amely hetente rendszeresen annyi embert mozgósít, mint összességében az egyházak – mondta. – A »viharvertés« ellenére a magyar vidék egyes részein ma egyetlen működő intézmény van: a templom. Egyetlen értelmiségi a pap, aki helyben is él.” Hozzátette: „Van olyan nagyváros, ahol a házasságkötések nagy része templomi, és szinte ismeretlen a polgári temetés.”

A diakóniáról szólva az előadó idézte Wilhelm Löhe gondolatát, mely szerint az „az oltártól indul ki, és az oltárhoz érkezik vissza”. Az pedig „az úrvacsorai oltárnál nem megy, hogy az egyik jóllakottan, a másik korgó gyomorral érkezik”. Így az úrvacsorai közösségből természetesen következik a diakónia, a szükségét szenvedők felkarolása. A diakónia legfontosabb kérdése a gazdaságiak mellett, hogy létezik-e gyülekezet, amely ott helyben mögé áll. A diakóniai szolgálatot ilyen tartalommal újra fel kellene fedezni és meg kellene erősíteni egyhá-

zunkban. Mérföldetelen gyanakvással tekintenek ránk, és ennek a gyanakvásnak jelentős része teljesen jogos” – fejtette ki az előadó.

Ebből ugyanakkor egy sajátos missziói szerep is következik mind a gyülekezetben, mind az egyházban: tudását, szakértelmét és vízióját bibliai mércéjű magatartással vegyítve kell kiartóan képviselnie – annak reményében, amit Klaus Dougllass így fogalmazott meg: „Meg vagyok győződve róla, hogy az európai keresztyén-ség legszebb évei még előttünk állnak.” (Korányi András előadásának szerkesztett változatát lapunk jövő heti számában adjuk közre.)

Mihályi Zoltán, a Mevét elnöke felidézte, hogy az értelmiségi társaság Budahegyvidéken indult 1985-ben, és azóta már több mint kétszáz előadást tartottak. Jelenleg már más értelmiségi csoportok is működnek az egyházban, saját előadás-sorozatokkal.

Kákay István, egyházunk országos irodájának igazgatója zárószavában hangsúlyozta, hogy meg kell mozdítani a közvéleményt, és ehhez felajánlotta az országos egyház segítségét.

■ PRÓHLE PÉTER

„Csak tiszta pohárból....”

Evangelikus borfesztivál Révfülöpön hetedszer

Albert Einsteint nem a borászat terén nyújtott teljesítményéért szokás emlegetni, mégis rá kellett utalnom a múlt pénteken. Neve a relativitás elméletével kapcsolódik össze, mely szerint a dolgokat tér- és időbeli összefüggésükben kell szemlélni. Így figyeltek az egybegyűltek *Fekete István Téli berek* című regényének egy rövid szakaszára: Tutajos és Bütyök a vonaton bort kóstol, amely „olyan, mint az anyatej”.

A nemes nedűt illető megállapítás a Balaton-felvidéken volt használatban. Itt – pontosabban Révfülöpön – rendezték meg immár hetedik alkalommal az evangélikus borfesztivált. Az Országos Evangélikus Oktatási Központ a résztvevőket idén április 5–7. között, a húsvét utáni első vasárnapot megelőző napokban várta, amikor a bevezető zsolta keretverse így kezdődik: „Mint újszülött csecsemők, az ige tiszta tejét kívánjátok” (Néhány jelentkezőt árvízi védekezés kényszerített otthonmaradásra.)

A szakmai védnök Urbán András, a Hegyközségek Nemzeti Tanácsának korábbi főtitkára volt. Tömör köszöntőjét két előadás követte. Tömböl László vezérezredes, volt vezérkari főnök a bor és a protokoll kapcsolatát helyezte történelmi és nemzetközi koordináták közé, a Keszthelyről érkezett Brazsil József egyetemi docens pedig – aki a kezdetektől előadója a találkozóknak – a borászok és a naptár, az ünnepek kapcsolatáról szövegezte.

Az első este a hagyományos, oldott hangulatú kóstolgatással telt, a régi barátok – egyben állandó riválisok – egymás borát vizsgálgatták, elismerően, néha kritikusan, máskor szakmai alaposággal értékelve a hegy levét, a másik munkáját.

A szombat reggeli áhítat után került sor a déli előtti versenyre, amely három bizottság előtt zajlott. Összesen több mint száz mintát kellett tesztelniük a szakértőknek. Volt már ennél nagyobb mennyiség is, de tudjuk, hogy az előző év – a kevés csapadék miatt – inkább a minőségnek, mint a mennyiségnek kedvezett. A résztvevők közben természetesen nemcsak nézői lehetnek az eseményeknek, hanem maguk is értékelhették a mintákat.

A pontszámok átlagolása, az ellenőrzés és az oklevelek kiállítását alatt sem unatkozhattak a vendégek. Délután először Brazsil Dávid beszélt a

borászatot különösen is érintő, a világban zajló eseményekről és gazdasági hatásokról, majd Walter Gyula mutatta be pécsváradi borászatát. Régi magyar fajtákat természet, olyanokat is, amelyek másutt már meg sem találhatók. A szép képek mellett borai is alátámasztották szavait.

Vacsora előtt került sor az oklevelek átadására. Két nagy aranyérem jelezte, hogy a maximális 20 pontból még a 19,5 elérése sem lehetetlen. Sok arany, ezüst és bronz oklevél talált gazdára.

És itt egy pillanatra vissza kell térnünk Einsteinhez, a relativitás ugyanis az érzékszervi vizsgálatok során sem zárható ki: néhány bor nem hozta a termelői elvárás, mások azonban a vártnál jobban szerepeltek.

Este Györe Dániel, az Agrárgazdasági Kutatóintézet tudományos segédmunkatársa az összefogás, illetve a közös reklám és kereskedelem lehetőségéről és a közvetlen értékesítésről adott tájékoztatást. Zoltán András, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora a szőlők és a borok kapcsolatáról osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel, megvilágítva némely szak kifejezés eredetét. Ezek után már a minősítések ismeretében nyílt lehetőség a benevezett minták közelebbi megismerésére.

Vasárnap Hafenscher Károly evangélikus lelkésznek, az oktatási központ igazgatójának ígéhirdetésével és úrvacsorai közösséggel zárult a rendezvény, jelezve: nemcsak a munka, az érdeklődése közös, de mindenkifelett hitünk is.

Az évek során több borvidék – Pécs, Szekszárd, Tolna, Kiskunság vagy Badacsony – képviselőinek részvétele „magától értődővé” vált a fesztiválon. Győr-Pannonhalma nemrég csatlakozott, némi kihagyás után Kőszeg is visszatért. Sopron és a Somló borászai – minthogy számukra nem volt megfelelő az időpont – nem voltak jelen. Idén nagy öröm volt viszont, hogy az igazán „extrém szórványban” élő tokaji evangélikus-ság is képviseltette magát.

A felsorolás nem teljes körű, hiszen van még néhány olyan evangélikus gyülekezet, amely a „bortérképeken” előkelő helyet foglal el, de borászai még nem voltak résztvevői a révfülöpi családi alkalomnak. Őket is, és a régieket is várja 2014. április 4–6. között Révfülöpön a nyolcadik evangélikus borfesztivál.

■ LP

Munkában a zsűri

KISS TAMÁS FELVÉTELE

Mária Terézia ezredese

Szirmay Tamás emlékezete

► „Életünket és vérünket!” – kiáltották a magyar nemesek 1741-ben a pozsonyi országgyűlésen. Mária Terézia a magyar- és a rendkíváltság-ellenes intézkedések érvénytelenítéséért cserébe magyar katonai segítséget tudhatott magának a Habsburgok trónviszályában. Történelemből és irodalomból is jól ismert mondat, festményeken megörökített jelenet. A segítségnyújtás valóban kétirányú volt: a gödöllői királyi rezidenciára látogatva kézzelfogható, hogy Grassalkovich Antal ennek köszönhetőe saját és családja felemelkedését. A történelmi tanulmányok nyilván szélesebb szemtanúi és résztvevői kört tártak fel. Mi az egyik résztvevőre, az evangélikus Szirmay Tamásra emlékezünk születésének 325. évfordulóján.

Szirmay Tamás a történetét egészen a tatárjárásig visszavezető ősi nemesi família sarja. Nagy Iván Magyarország családai című munkájának 1863-as kiadású 10. kötete részletesen közli mind a szeretőgázó család történetét, mind az ő életrajzát.

Tamás Szirmay (III.) Miklós és Semsey Anna gyermekeként látta meg a napvilágot 1688-ban (a hónap és a nap a múlt homályába vész) a felvidéki Komlóskeresztesen (ma: Chmelov, Szlovákia). Lutheránus családban született. Az egyetemet 1705 és 1707 között német földön, Greifswald-ban végezte.

Tanulmányait a XII. Károly svéd király jóvoltából elnyert ösztöndíj segítette. Bogár Judit Egy késmárki polihisztor élete és munkái – feljegyzéseinek tükrében. Ifj. Buchholtz György naplója (1709–1737) című, 2009-es disszertációjából tudjuk, hogy az ösztöndíjat a protestáns rendek küldötteinek – Szirmay édesapjának, Miklósnak és Meltzel Mihálynak – a közbenjárására az uralkodó tehetséges lutheránus diákok számára alapította. Évtizedekkel később betegágyán Tamás maga volt az, aki adományozását újjászervezte.

Az iskola elvégzése után a szokásai szerint beutazta Európát, majd a katonai pályát választotta élethivatásul: a Buda felszabadításában főszerepet játszó Savoyai Jenő parancsnoksága alatt gránátos lett. A katonai ranglétrán emelkedve 1709-ben elérte a századosi rangot.

1711-ben visszatért hazájába. Birtokainak jövedelmeiből tartotta fenn magát, Gömör-Sáros-Szepes-Zemplén táblabírává neveztek ki, és ő képviselte követként a vármegyét az eszedékes országgyűléseken. Egyházunkban a tiszai egyházkerület felügyelőségét látta el – Zoványi Jenő 1977-es kiadású Magyarországi protestáns egyháztörténelmi lexikonjából származó adatok szerint – 1735-től haláláig. 1711-ben vette nőül Mednyánszky Anna Máriát, akitől Anna lánya született.

1741-ben (mint minden életrajza megjegyzi) Mária Terézia oldalán saját maga szervezett gyalogezredet. Hadtestével a rá következő két esztendőben kétszer is megütközött a poroszokkal. Bátorságával kitűnve méltó módon vezette haderejét. Egy gyors és megállíthatatlan lefolyású tábori betegség 1743. július 9-én vitte el Ambergben, majd a közeli Altdorfban helyezték örök nyugalomra.

***

E sorok írójának látókörébe Szirmay Tamás életének csillagászati vonatkozásai miatt került. Szirmay greifswaldi egyetemi dolgozata a Régi Magyar Könyvtár (RMK III.) 4592-es jelzetén szerepel. Az 1707-ben jegyzett diplomamunkában az abban az esztendőben április 17-én látott teljes holdfogyatkozásról értekezik.

A témával foglalkozó szakirodalom (M. Zemplén Jolán: A magyarországi fizika története 1711-ig, 1961; úó: A felvidéki fizika története, 1998) megállapítása szerint az írás korszakos fejlődést jelent a magyarországi csillagászat történetében. Jelentősége abban áll, hogy – a korábbi hasonló dolgozatokkal ellentétben – „megtörtént asztronómiai eseményt elemez, és az általános megállapításokat ezekhez fűzi”. Kopernikus, az evangélikus Kepler és a megfigyelések nélkülözhetetlen eszköze, a távcső dicsérete mellett „egzakt asztronómiai és matematikai ismereteket árul el”.

A dolgozat sikeres védésén az asztronómiai és teológiai munkákat jegyző matematikaprofesszor, Jeremias Papken elnökölt. Az egyetemi rutinak megfelelően már a dolgozat elkészítésében is komoly szerepe lehetett, de M. Zemplén megállapítása szerint a megfigyelés és számítás minden bizonnyal Szirmay munkája.

Érdekesként jegyezzük meg, hogy bár a megfigyelés már jóval a távcső feltalálása után történt, nincs egyértelmű bizonyíték arra, hogy Greifswaldban Szirmaynak megfelelő teleszkóp állt-e rendelkezésére, és ha igen, a megfigyelések során élt-e a műszer újított lehetőségeivel. Az viszont biztos, hogy a szükséges csillagászati és matematikai táblázatokat ismerte és forgatta, hiszen ezekről említést is tett csillagászat-történelmi jelentőségű munkájában.

■ REZSABEK NÁNDOR

HIRDETÉS

Újszövetségi előadások a teológián

Szeretettel hívja és várja az érdeklődőket az Evangelikus Hittudományi Egyetem április 16-án, kedden 10 és 13 óra között a 10-es előadóterembe Rekha Chenmattu indiai biblikus professzor előadásaira: Új evangélizáció mint keresztény létforma, Nők a Bibliában: a szociális szerepvállalás képviselői. Az angol nyelvű előadások tolmácsolásáról a szervezők gondoskodnak. A két előadás között rövid szünetet tartanak.

A professzor az első szerzetes nővér – a katolikus Mennybe Felvett Szűzanya apostoli kongregáció tagja –, akinek biblikus tudományokból van doktorátusa. Hazánkban sem ismeretlen, hiszen 2010-ben a Hermeneutikai Kutatóközpont megjelentette A Biblia és az indiai exegezés című kötetét.

FÜLLER TÍMEA

Havas úton

Csak lépésben lehetett haladni. A le-hullott havat kásássá taposták az autók, alatta meg láthatatlan zátonyként bújt meg az egyenetlenné fagyott, jeges és göcsörtös út.

– Kész életveszély ilyenkor közlekedni – gondolta a férfi, és nagyot sóhajtván hátradőlt a kényelmes ülésen. Aztán valahogy mégsem mert így maradni, a bizonytalanul kacszázó kerekék nyugtalanán tették. Előrehajolt, és mereven figyelte az utat maga előtt.

Hát igen. Ilyenkor aztán hiába minden. Szép, gondosan karbantartott kocsija van, mégsem tud gyorsabban célba érni. Csúszkálva óvakodik előre, és reménykedik, hogy semmi váratlan dolog nem történik, mert ha itt fékeznie kell, hát nem tudni, mi fog történni.

Érezte, hogy lüktet a vér a halántékán, a tehetetlenség ingerültté tette. Rágyújtott, az mindig megnyugtatja. Az ablakot leengedte, hogy ne rekedjen benn a füst. Hideg levegő csapott az arcába.

Hiába, esteledik, télen hamar leszáll az éjszaka, és akkor már az erőlen nap gyenge sugarai sem fűtik ezt a hóborította világot. Vacogva húzta feljebb az ablakot. A hosszú vezetés közben most érezte csak, hogy megizzadt.

Le kellett volna venni a kabátot, de most már mindegy. Húsz percen belül kieri a főútra. Azt azért remélhetőleg szózták. Onnan már száguldhathat haza normális tempóban. Jó lesz végre hazakerülni, egy forró fürdő, finom vacsora, és elfelejti ezt a nehéz napot. Megvigasztalta ez a gondolat.

Bekapcsolta a rádiót. Kellemesen vidám műsor hangjai áradtak szét. Már jobban érezte magát. Merev tartása is lazult, és valahogy közelebinek érezte a megérkezést. Könnyedén és gondtalanul kerülte ki az út szélén haladó rongyos kis öregasszonyt. Tulajdonképpen észre sem vette.

Fáradt volt. Mozgalmas nap állt mögötte, és a sokféle feladat, amelyet mind neki kell ellátnia, kimerítette. Itt is, ott is meg kell felelni, minden idejében végezni, közben meg ez a folytonos kötelező optimizmus. Huh! Nagyon ásitott, és jóízűt nyújtózkodott.

– Na, ezt nem szabad csinálni a munkahelyen – gondolta gúnyosan elhúzva a száját. – Nem tudják ezek, mi az élet. Az ember teljesen megmerevszik közöttük. Viselkednek egész nap, tán már nem is emlékeznek rá, milyen jó papucsban, köntösben végigcsoszogni a puha szőnyegen, vagy keresztbe vetett lábbal lazán belesüpedni egy öblös fotelba. Lehet, hogy otthon is úgy tipegnek, húzzák széles mosolyra a szájukat, tartják tiszteletet parancsolóan egyenesen a gerincüket, mint a cégnél?

Vagy más is elábrándozik az emberi életéről, akár csak ő maga? Egyáltalán, van-e még igazi érzés a világon? Régen azért más volt minden. Nem taposták így egymást a munkatársak, legalábbis az anyja mindig ezt meséli. Persze lehet, hogy ez csak amolyan „bezzeg az én időmben”. Megszépült, kódos régi emlék. Aztán a fene se tudja. De valahogy tényleg embertelen ez a rohanás. Legalábbis ő nehezen viseli.

Most is meddig volt benn! Tessék, mindjárt hat óra, és nem is először fordult elő ezen a héten. Semmi ideje az embernek. Se egy mozi, se egy kis kiruccanás a haverokkal. A munkatársai hívják, de hát ebből a merevségből épp elég ekkora adag naponta. Ha még az éjszakát is velük töltene, tán el is tűnne minden, ami ő maga. Csak egy megkeményedett, mosolygós képű álarc maradna belőle. Azt meg nem szeretné.

Neki kellenek az igazi érzelmek, őszinteség, szeretet, figyelmesség – szóval mindenféle konzervatív érték. Őt még úgy nevezték. Kettesben élnek az anyjával hosszú évek óta, tán azért is ragaszkodik hozzá a szíve mélyéből olyan nagyon.

Na tessék, most majdnem elütötte ezt az öregasszonyt! Pedig jó a reflektora. Mondjuk eléggé csillog ez a hó. Huh, jeszto volt a helyzet. Láthatósági mellény nélkül persze nem lenne szabad közlekednie annak sem. Szürkületben nehéz észrevenni ilyen időben bárkit. Huh, jobban kell figyelnie! Az emberek fegyelmezetlenek, vigyázni kell nagyon, mert könnyen bajba sodornak.

***

Temetésről jött. Egy vadidegen temetéséről. Tulajdonképpen csak egy társát helyettesítette, aki most az anyját látogatta, és nem ért vissza erre az alkalomra.

Megmagyarázhatatlan, miért rázta meg mégis. Ott állt a ravatalozóban a koporsó mellett, és elbűcsúztatta azt a sosem látott nényt, akire úgy találtak rá a szomszédok, hogy már ki volt hülve. A gyerekei külföldön dolgoznak, nem tudtak naponta ránézni. Betegnek meg nem látszott, azt mondták, bevásárolt, főzött, ellátta magát szépen. Nem tehetett erről senki. Érthetetlen, hogy mégis – csak úgy hirtelen – elragadta a halál. Sokan azt suttozták, szerencsés volt, mert nem szenvedett sokat, a legkönnyebb így menni el, fájdalmak nélkül, egy pillanat alatt. Mégis háborzongató, hogy az egész csak úgy megtörténik.

Ő vigasztaló ígét vitt, de keserű szájja maradt benne. Olyan törekeny az ember. Ma még él, dolgozik, és holnap talán csak a levett teste lesz itt. Nem vádol senkit, hogy is tehetné, csak

fáj neki, hogy olyan egyedül volt ott, abban a pillanatban az az ismeretlen néni. Talán tehetnének többet, figyelhetnének jobban egymásra. Az ember él, dolgozik, vezet, prédikál, aztán...

Az út szélén, a ragyogó fehér hóban valami rongycsomót pillantott meg.

Megmagyarázhatatlan rossz érzés kerítette hatalmába. Ez ma ilyen nyughatatlan nap. Talán egy front lehet az oka?

Óvatosan kikerülte a koszlott kupacot. Lassan vezetett eddig is, mert ritkán tudott egyedül maradni a gondolataival, és nagy szüksége volt ezekre a percekre. Most azonban egyáltalán nem lépett a gázra, finoman hagyta megállni az autót. Látta akarta, mi az ott.

Kiszállt az autóból, ropogott a hó a cipője alatt. Az alkonnyat rózsaszínű festette az olomszínű eget, egy pillanatra hálásan szívta magába a friss, tiszta levegőt. Aztán elborzadva rázta meg a fejét.

A rongycsomó egy öregasszony volt. Háttal az útnak feküdt a hóban összegömbölyödve, mintha aludna. A kezére fonnyadt nejlontások volt kötözve, az arca zsíros, ráncos, sok gondot őrző arc.

Nem, nem üthették el, mert akkor talán látászna rajta valami vér vagy ilyesmi, de a hideg biztosan nem tesz jót neki. Talán él még. Föl kellene segíteni.

De mi van, ha már régen fekszik itt? Ha nem is él? Hova vigye?

Talán van nála valami irat. Meg kell néznie, mit tehet érte.

Mégsem merte megérinteni, valami riadtan tiltakozott benne.

– Csak bajba kevered magad – motyogta. – Könnyen lehet, hogy hajléktalan. Nem keresi senki. Neki is könnyebb lesz, ha hagyod ott, ahol van. A fagyhalál nem fáj, azt mondják, csak elalszik szép békésen az ember. Haragszót hall, és csak megnyílik a menny kapuja.

Aztán a két kezébe temette az arcát.

– Istenem, még soha nem érintettem meg holtat, félek! Lelkesítő vagyok, a te szolgád, szégyellem magam! Adj erőt! – kiáltott az égre.

– Biztosan tetves, bolhája van, vagy rühöt kapsz tőle.

– Meghal, ha itt hagyod! – Már régen halott, és nem is keresi senki.

Viaskodott a lelke.

Mélyeket lélegzett, aztán remegő kézzel felemelte az öregasszonyt a földről. Az ügyetlen mozdulattól az öregasszony feje lekonnyult.

– Nem merev, ezek szerint még élhet! – ujjongott fel magában.

Amikor karjába vette a bűzlő öreg testet, a nő egy pillanatra még a szemét is kinyitotta. Aztán fáradtan be is csukta újra, de most már biztos volt, hogy él. Él! Nem gondolkodott tovább, sietős léptekkel az autóhoz sietett, és óvatosan a hátsó ülésre fektette a testet.

Már indította is az autót, a fűtést feljebb állította, lassan, óvatosan vezetett, a tükröből rá-rápillantott az emelkedő-süppedő rongycsomóra, és mosolygott. A következő kanyarnál a kórház felé fordult.

Húsvét a Barcaságban

énekszó kíséretében megtapossák azt a koszorút, amelyet a március 15-i ünnepségen a szobornál helyeztek el a magyar lelkészjelöltek.

Csak remélni tudjuk, hogy ez az etnikai gyűlölség végre eltűnik. Húsvéti igehirdetésben mindenestre a feltámadott Jézus békét hirdető szavát közvetítve kérem a szépszámú gyülekezetet, hogy egymással és másokkal – és főképpen Istennel – kiengesztelődve éljenek. Az alapigéül szolgáló szakaszról a *Jelenések könyvében* említett hét kis-ázsiai gyülekezet nevét pedig tudatosan behelyettesítem a hétfalusi települések nevével, így is jelezve, hogy az egykori üzenet személyesen nekik szól.

***

Szabad időnkben ellátogatunk a csodálatos, hóborította hegyek közé. Előbb keresztül kell mennünk azon a völgyön, ahol Erdély talán legnagyobb cigánytelepe található, majd a Tömösi-szorosban a Monarchia egykori vámházai mellett elhaladva megérkezünk a történelmi Magyarország határához.

Az estébe befér egy jéghekk-meccs is a brassói csarnokban: a helyi csapat a nagy rivális Csíkszeredát fogadja. Köztudomású, hogy utóbbi színmagyar együttes. *Marci* barátom azonban a Brassónak szurkol, jóllehet nála kevés magyarabb érzelmű ember él a Barcaságban. Nemcsak azért húz a szíve a házigazdákhoz, mert két fia is itt korongozik, hanem azért is, mert a Brassó csapatának jó nyolcvan százaléka ugyancsak magyarokból áll. Na jó, van még egy finn légiós.

Az ugyancsak barcasági Apácán máig él a kakaslövés hagyománya. A legenda szerint a tatárjárás idején egy kakas árulta el az itt rejtőző magyarokat, amiért aztán egy szegény szárnyasnak minden húsvétkor bűnhődnie kell. Szerencsére ma már csak jelképesen gyakorolják ezt a hagyományt: valódi állat helyett egy táblára festett kakasra céloznak a részben népviseletes, részben jelmez viselő legények.

A helyi lelkész házaspár, *Simon László és Ilona* a régi barátsággal fogad bennünket. Nemcsak a templomot mutatják meg, hanem a falu két híres szülőttének emlékművét is: a 17. század sokoldalú tudósának, *Apáczai Csere Jánosnak* az emléket szobor és róla elnevezett iskola is őrzi, míg a falu másik híres szülőttére, *Bartalis Jánosra* kopjafa emlékeztet.

Ugyancsak szépen faragott kopjafa őrzi annak az *Andorka Eszternek* az emléket, aki a Deák téri gyülekezet és a Magyarországi Evangélikus

Ifjúsági Szövetség képviselőjében számos alkalommal járt Apácán.

Imponáló, ahogy a gyülekezet nemcsak vendégházat, hanem – magyarországi segítséggel – oktatóközpontot is működtet. Itt egyebek mellett konferenciákat tartanak, át-képzéseket szerveznek, illetve számítógépekkel bőségesen felszerelt könyvtárnak, kiállítóteremnek és nem utolsósorban asztaloműhelynek is helyet ad az épület.

***

Az apácai oktatóközpont udvarán

A lelkészkonferenciára a négyfalusi Csángó Házban kerül sor. Vidáman érkeznek a lelkészek, hiszen a közelben lakók az előző napi „öntözés” keretében meglátogatták már egymás feleségét és leányait.

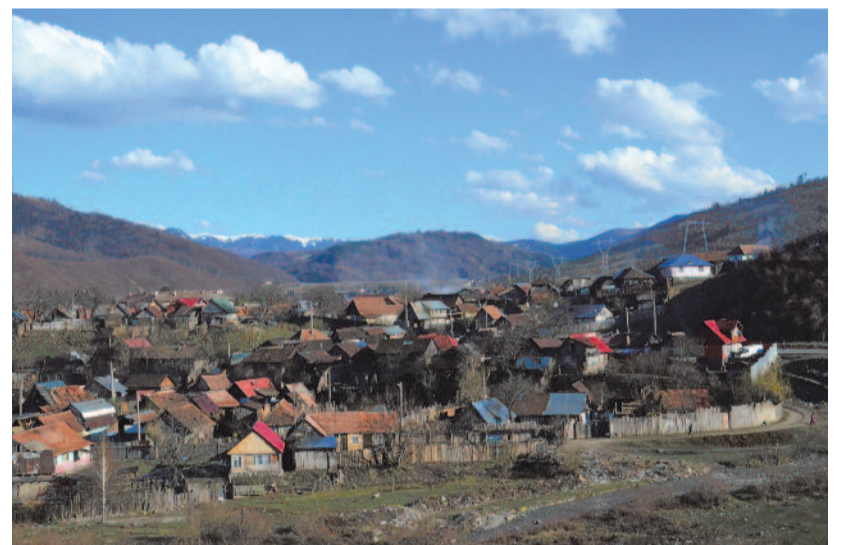
A *Barcsa István* bácsfalusi lelkész által tartott nyitóáhitaton részt vesz-

csi látogatásra. Tanulságos ugyanakkor az a jelenet is, amelynek a szünetben vagyok tanúja: *Ilyés Márton* bukaresti lelkész néhány román nyelvű Bibliát nyújt át az egyik hétfalusi kollégának.

A fővárosban évtizedek óta létezik román nyelvű evangélikus gyülekezet, de olykor immár a Barcaságban is kell románul szolgálni, elsősorban a vegyes házasságok miatt. Nem hiszem, hogy meg kellene ezen ütköznünk: ellenkezőleg, a reformáció

egyik alapelve, az anyanyelvű igehirdetés érvényesülhet ebben a formában. Az evangéliumot tovább kell adni, *Reményik Sándor* szellemiségében is, „ahogy lehet”.

Biblikus előadást itt is azzal az igével vezetem be, amelyet határon túli közösségekben szívesen idézek:

Közel tízezer élnek a garcsini cigányok telepén

nek a gyülekezet tagjai is. A lelkészek, akárcsak a magyarországi lelkészi munkaközösségi értekezleteken, közösen készülnek a következő vasárnapi igehirdetésre.

Örömmel látom azt is, milyen lelkesen készül az egyházmegye tizenhat lelkésze a békéscsabai és pé-

„Menj, és nézd meg, jól vannak-e testvéreid és a nyáj!” (1Móz 37,14) Szeretem Krisztus barcasági nyáját, és most örömmel adom hírül: jól vannak. És kérik, osszuk meg egymással legelőinket, és együtt kövessük a Pásztort.

■ FABINY TAMÁS

A Nagykö-havas alatt

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Kajcsa László fűrészezei lelkészék baráti meghívására családommal a Barcaságban, Erdély e jellegzetesen evangélikus vidékén tölthetjük a feltámadás ünnepét.

Az itteni csángó falvak – amelyekben ugyan kisebbségben él a magyarság – evangélikus szempontból komoly erőt képviselnek. Az ötvenes években *Sácelévé* átnevezett Négyfalufőtcáján egyik evangélikus temp-

a reformátor *Honerus* szobra mutatja felemelt kézzel a követendő irányt. A vele szemben álló patinás gimnáziumba ma túlnyomó részben román diákok járnak, hiszen a városban immár alig érzékelhető az egykor vezető szerepet játszó szászok jelenléte. A magyar diákok az óváros szélén található Áprily Lajos Líceumba járnak.

Kosztai István lelkész szívélyesen mutatja meg a brassói *Insula Luthe-*

Kakaslövés után

lom éri a másikat. Jó megtapasztalni, hogy az itt szolgáló lelkészeket milyen szoros baráti kapcsolat is összefűzi.

Általában ugyanez a testvéri légkör jellemzi a Brassói Egyházmegye lelkészi munkaközösségét is, amelynek körében előadást tarthattam, majd beszámolhattam a magyarországi evangélikusokat foglalkoztató kérdésekről. Az értekezletet megelőzően alkalmunk volt e jellegzetes vidék szépségét és történelmi jelentőségét megismerni, miközben néhány nap alatt télből tavaszba fordult az idő.

***

Sepsiszentgyörgy, ahol *Zelenák József* esperes szolgál, immár Háromszék legjelentősebb városa. Az esperes kaulauzolásával a gyülekezet múltját és jelenét ismerhetjük meg. Egy 1942-ben készült fényképen örömmel fedezem fel hivatali elődömet, *Türöczy Zoltánt*, amint nyíregyházi püspök-ként vizitációra érkezik a gyülekezetbe. Sepsiszentgyörgy ugyanis még éppen arra a területre esett, amely a második bécsi döntés következtében visszakertült Magyarországhoz.

A közelmúltban szép templom épült a városban. Feleségem a most parókiának használt régi épület udvarán magyarázta gyerekeinknek, hogy 1988-ban a kelenföldi gyülekezet két fiataljával, *Réthelyi Orsival* és *Thurnay Barnabással* érkeztek ide, hátizsájkjukban ajándéknak szánt magyar nyelvű Bibliákkal, tartós élelemmel és tisztítószerekkel. Most azért alakítják át a paplakot, hogy helyet készítsenek a gyülekezetben működő diakóniai munkágnak.

***

Brassó Erdély legnagyobb városaként a szászok központja volt. Jó látni, hogy milyen szépen felújították a híres fekete templomot, amely mellett

rana közepén álló templomot, ahol ismét rácsodálkozhatunk a karzaton függő különleges szőnyegekre, amelyeket korábbi századok kereskedői ajándékoztak a gyülekezetnek. Az igazi meglepetés a nemrég épült gyülekezeti ház előterében vár: itt helyezték el ugyanis az itteni magyarság szó szoros értelmében széttörtött múltjának egy jellegzetes darabját.

1896-tól a város feletti Cenk-hegyen állt – húsz méter magas oszlopon – egy honfoglalás kori harcos három és fél méteres szobra, amely a köztudatba Árpád-szobor néven vonult be. Az emlékművet 1913-ban két besszarábi nacionalista dinamittal felrobbantotta, a helyreállítására pedig az első világháború, majd főképpen a trianoni határváltozások miatt nem volt mód. Nemrég kiderült, hogy a szobor feje a városi múzeum pincéjében hever. A magyar evangélikusok elkérték, és méltó körülmények között őrzik ezt a történelmi relikviát.

***

A szobroknak Négyfaluban is megvan a maguk sorsa. A főtéren egykor emlékmű állt azon mártírok tiszteletére, akiket 1848 véres karácsonyán a településre rátörő román csapatok öltek meg. Trianon után ezt el kellett távolítani. Helyére 1931-ben egészen más üzenetet hordozó szobor került: egy román katona az Osztrák–Magyar Monarchia címerpajzsán tapos. Jó, hogy a magyarok legalább a hosszúfalu-alszegi temetőben megőrizhették az eredeti szobrot.

Ugyanakkor az eset sajátos megisméltésének is tanúja lehetek. Keresztfiunk, *Lóránd*, aki most a kolozsvári teológián tanul, a *YouTube* videomegosztó csatornán látható felvételt mutat. Jól látszik rajta, hogy a kolozsvári Mátyás-szobor előtt szélsőséges románok földre dobják, majd

KIADÓS VITÁK – BIBLIAFORDÍTÁSI K

► Két nap, két kerekasztal, öt szekció, öt diszkusszió (öt kávészünet), nyolc képviselt vagy megidézett felekezet, tizenhét előadás, számos lelkiség, végtelenbe nyúló, lezárhatatlan viták... A bibliafordítás nem csupán nyelvi kérdés, legalább annyira teológiai probléma: szövegmagyarázat és -értelmezés is egyben. Ezen túlmenően a Szentírás nyelvezete hazánkban a magyar egyháztörténet során szorosan összekapcsolódott a felekezeti hitélet gyakorlatával, a hit megváltásával is. Milyen nyelven valljuk meg hitünket? Katolikus magyarul, protestáns magyarul, esetleg zsidó magyarul beszélünk? Izajást, Ézsaiást vagy Jesaját, Getszemáni- vagy Gecsemáné-kertert, Kafarnaumot vagy Kapernaumot használunk? Melyik fordítást adjuk a keresztény tanítás iránt érdeklődők kezébe? Melyik szöveg közvetíti híveiben Isten szavát? Ilyen kérdéseket igyekezett körüljárni és megválaszolni a *Bibliaolvasás és bibliafordítások a mai Magyarországon* című konferencia, amelyet a legnagyobb magyar bibliafordító nevével viselő Károli Gáspár Református Egyetem (KRE) Hittudományi Karának Vallástörténeti és Bibliái Teológiai Tanszéke, Bölcsészettudományi Karának Hermeneutikai Kutatóközpontja és a Magyar Bibliatársulat szervezett április 2–3-án a hittudományi kar Ráday utcai épületében.

Dr. Balla Péternek, a KRE rektorának megnyitói szavai után a konferencia elnökeként dr. Fabiny Tibor, a Hermeneutikai Kutatóközpont vezetője köszöntötte a résztvevőket a szervezők – dr. Zsengellér József, a KRE Hittudományi Karának dékánja és dr. Pecsek Ottó, a Magyar Bibliatársulat főtárgyalója – nevében is.

Bevezető előadásában Fabiny professzor röviden szövegelt a Hermeneutikai Kutatóközpont küldetéséről. A központ az általa szervezett konferenciákkal, valamint a *Hermeneutikai füzetek* eddig megjelent harmincöt kötetével nemcsak a protestáns egyháztagokat kívánja megszólítani, hanem minden magyar keresztényt és minden Szentírást iránt érdeklődő hívőt, keresőt vagy nem hívő embert. A kutatóközpontot működtető, katolikus, evangélikus, református és baptista szakemberekből álló kuratórium tagjait az a cél vezette kezdettől fogva – és ezt a konferenciát is kimondottan ennek a célnak a jegyében szervezték –, hogy a szövegmagyarázat legújabb tudományos módszereinek bemutatásával segítse a Szentírás mélyebb megértését, és ösztönözze a bibliai iratok olvasását, rendszeres tanulmányozását.

Fabiny Tibor néhány személyes példával is megvilágította, hogy az egyes felekezetek által használt bibliafordításoknak identitásérősítő szerepük van, vagyis az adott fordítás nyelve erőteljesen befolyásolja a felekezeti hitélet nyelvhasználatát. Ennek kapcsán az előadó sajnálatának adott hangot, amiért hazánkban nincs hivatalos munkakapcsolat a katolikus és a protestáns bibliafordítók között, és emiatt – a nyugat-európai gyakorlattól eltérően – nálunk nem létezik ökumenikus bibliafordítás.

Isten veretes szava magyarul: a Károli-Biblia

A konferencia első szekciója a magyar irodalmi nyelv kialakulásában is kulcsszerepet betöltő Károli-Bibliával és az 1908-as revíziójával kapcsolatos kérdéseket tárgyalta.

Zsengellér József dékán átfogó előadásában részletes történeti áttekintést nyújtott a Károli-Biblia megszületésétől a különféle magyar és nyugat-európai kiadások verzióin át egészen a 19. század végén megkezdett nagyszabású átdolgozás, az úgynevezett „revideált Károli” megjelenéséig. Referátumában ismertette azokat a fordítási és szövegkritikai elveket, amelyek mentén a revíziót végző bizottság egy jól olvasható, az akkori nyelvi állapothoz nagymértékben hozzáigazított, mégis régiesen hangzó, emelkedett hangulatú, vere-

tes szöveget alkotott. (Kevesen tudják, hogy Károli Gáspár eredeti fordítása és a revideált szöveg között nagyobb a távolság, mint az 1908-as Károli-Biblia és a protestáns új fordítás szövege között.)

A magyarországi keresztény felekezetek között érdekes színfoltnak számítanak a nazarénus gyülekezetek. Közösségeik ugyanis hivatalosan még ma is az 1908-as revideált Károli-szöveg előtti Károli-fordítást használják az istentiszteleti liturgiában és az igehirdetések alapigéiként. Szabó Zoltán építészmérnök, nazarénus laikus igehirdető *Miért a „rég” Károli-t használják ma a nazarénusok?* című előadásában elsősorban felekezetszociológiai okokra vezette vissza a nazarénus gyülekezeteknek a „rég” Károli-Bibliához való ragaszkodását.

Nazarénus felfogás szerint Isten igéjének megértése elsősorban nem intellektuális folyamat, vagyis a hívek nem annyira ésszel, mint inkább a szívükkel értik meg az Ige üzenetét. A ma már helyenként nehezen érthető szöveg és a nazarénus hívek általában alacsonyabb iskolázottsági szintje ezért nem kerül ellentmondásba a felekezet hitéletében. A nazarénusoknál – jobbára iparos- és parasztcsaládokban – a tisztaszaiba asztalának állandó központja és kelléke volt a Biblia.

A hatóságilag sokat üldözött felekezet a Bibliát ismerte el egyedüli tekintélynek, amely egyrészt tartást adott az Istennel való szeretetkapcsolat legfontosabb eszközeként, másrészt „válaszfalként” is funkcionált a „hitetlen” külvilággal szemben. A tradíciókhoz való erős kötődés, az újításokkal szembeni idegenkedés, a nazarénus közösség sajátos történeti gyökerei és a mozgalom szilárd identitástudata a nazarénus hit megélésének és megvallásának szerves részeként jelenik meg.

Miért az 1908-as revíziót használja a Keresztény Advent Közösség? – ezzel a címmel tartotta meg előadását a Sola Scriptura Teológiai Főiskoláról érkezett Horváth Orsolya. Azt kívánta megvilágítani, milyen megfontolások alapján dönthet úgy egy felekezet, hogy istentiszteleti életében ma is hivatalosan az 1908-as revideált Károli-fordítást használja. Két – utóbb a hallgatóság számára is nyomós bizonyul – érveléssel sorakoztatott fel az 1908-as Károli mellett: az ihletettséget és a szöveg-hűséget. Mindkét szempont – saját elmondása szerint is – nehezen határozható körű, objektív kritériumok alapján nem határozható meg.

Az 1908-as Károli még revízió tudott maradni, megőrizte az eredetét, ugyanakkor érthetőbbé is tette azt. Az előadó hangsúlyozta ugyanakkor, hogy az adventisták nem vitatják el az új fordítás készítőitől a Károli-revízióhoz hasonlatos alázatos munkát, ennek ellenére valamiképp emelkedettebbnek, Isten szavát hívebben közvetítőnek érzi közösségük az 1908-as Károli.

Győri Tamás József evangélikus lelkész, az újonnan revideált Károli-Biblia szerkesztőbizottságának tagja és a kiadvány projektmenedzsere arról adott számot, milyen szempontok alapján revideálta a Károli-t a Protestáns Média Alapítvány. A konferencia egyetlen evangélikus előadója elmondta: azért tartották szükségesnek a revíziót, hogy az a hatás, amelyet a Károli-fordítás – sokféle változatán keresztül – évszázadokon át gyakorolt a nemzetre, tovább élhessen. Egy *Jób könyvből* való igeveresen keresztül bemutatta, miként változott a Károli-szöveg, rámutatva, hogy az új revízió változtatásai eltérőülnek az 1908-as revízió módosításai mellett. Hangsúlyozta, hogy munkájukkal egy létező hagyomány folytatói, amelyet olyanok kezdtek meg, mint *Szenczi Molnár Albert* vagy *Tótfalusi Kis Miklós*, illetve hogy e munkának nemzetközi analogiái vannak a német *Luther-Bibel* vagy az angol *Authorized King James Version* esetében.

A szöveg-hűség megtartása mellett a szerkesztőbizottság tagjainak alapvető célja a modernizálás volt, ezzel együtt azonban igyekeztek megőrizni, illetve helyreállítani azt a jellegzetes ízt, amely veretessé tette Károli

zottság kiinduló céljait követték. Ennek megfelelően az új revízió is célul tűzte ki, hogy kiküszöbölje az 1908-as kiadás hibáit, és helyreállítsa az eredeti Károli-fordítást ott, ahol megromlott, mindemellett pedig tekintetbe vegye az újabb tudományos eredményeket. „Ha nem hinnénk a fölülről jövő segítségben, nem mertünk volna erre vállalkozni” – zárta humorosan mondanóját Győri Tamás József.

A Patmosz Kiadó revidálási mód-szereiről, eljárásáról és céljairól *Ruff Tibor*; a Hit Gyülekezetének teológusa, a Szent Pál Akadémia oktatója beszélt. A Jézus szavait az angol *New International Version* nevű bibliafordítás nyomán pirossal szedő, Károli „személyes hitelességét, felülmúlhatatlan egyediségét” nagyra tartó, minimális változtatásra törekvő kiadás elsődleges célja a helyesírás hibák kiküszöbölése és a könnyebb olvashatóság elérése volt. (A Patmosz Kiadó felekezetiileg a Hit Gyülekezetéhez kötődik.)

A legérdekesebb rész talán a szekciót záró diszkusszió volt. Ki arról kérdezte az előadókat, hogy konfirmándusainak melyik bibliafordítást ajánláknak, ki a kiadók közötti konkurencia kényes témáját feszegette. Pecsek Ottóval megtudhatta a közönség, hogy a Magyar Bibliatársulatnak átlagosan évi tízezerrel kevesebb Bibliája fogy, amióta a Protestáns Média Alapítvány és a Patmosz is megjelen a piacon.

Katolikus bibliafordítások

A második szekciót a katolikus bibliafordításoknak szentelte a konferencia. Elsőként *Jelenits István* piarista

tózzó tökéletlensége mellett” nagyon sokat jelentett a híveknek az 1974-ben megjelent, már nem a latin *Vulgátára*, hanem az eredeti szövegekre építő fordítás.

Jelenits István elárulta, hogy nem tudott nem magyartanárként közölni a szöveghez. Ezért minden elismerése mellett néhány illusztratív példát is hozott a fordításból, rögtön az írás elejét idézve: *„Kezdetkor teremtette az Isten az eget és a földet.”* Jelenits tanár úr szerint olyan magyar szó, hogy „kezdetkor”, nem létezik. Elképzelése szerint ez a határozószó olyan, mint „violinkulcs egy kotta elején”. Ha az ember ebben a formában olvassa, joggal gondolhatja: „Na jó, akkor én inkább *Dantét* olvasok.”

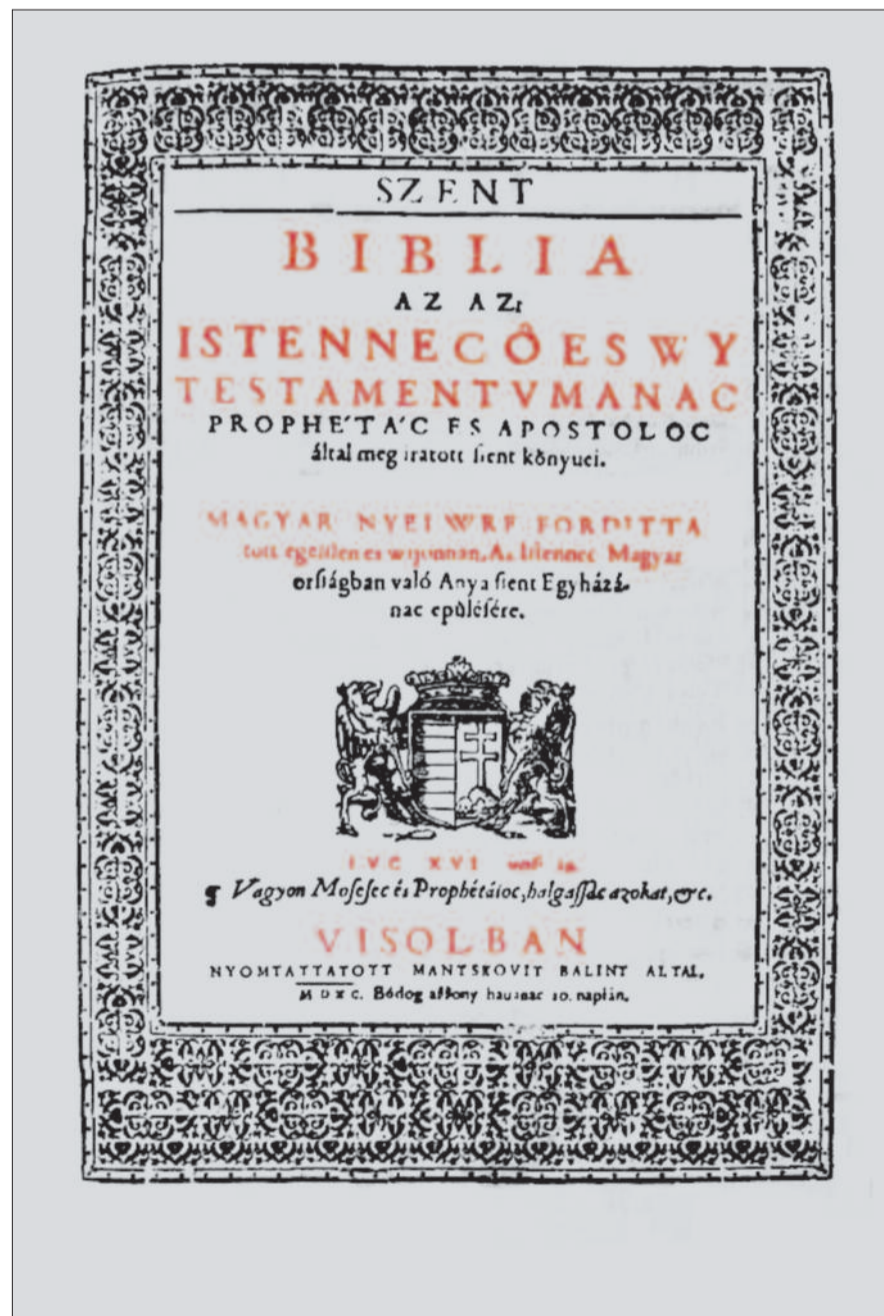
Jelenits István igyekezett plasztikus tenni mondanóját, eljátszott például a hebraizmusok elidegenítő hatásával, és hangsúlyozta, hogy a magyarban félreérthető ezek a személynévvel ható passzív szerkezetek, ugyanis „hiába zörget valaki, annak bizony nem nyitattik meg, csakis az Isten által”. Kiemelte még az első fordítás egy szintén nem szerencsés szóválasztását, az „embertársat”. A szó véleménye szerint „elvtársat és padtársat” előbb idéz, mint – a sokkal bensőségebb – „felebarátot”. A hallgatóság nagy derűtlenségére említette meg azt az ideghelyet, amelyben *„a sátn mint ordító oroszlán kószal...”* Szerinte itt az igeválasztás helytelen, mert a sátn nagyon is céltudatos.

Érdekes fordítói dilemmákkal érkezett *Tarjányi Béla*, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat ügyvezető elnöke, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kara Újszövetségi Tanszékének vezetője is, aki a Szent Jeromos Társulat (Káldi-Neovulgata) kiadását mutatta be. Az 1979-ben megjelent *Neovulgata* után nagy meglepetésükre a püspöki kar áldását adta munkájukra, mely *Káldi György* méltatlanul elhanyagolt bibliafordítását kívánta megeleveníteni és a megújított *Vulgátával* egybedolgozni. A nagy népszerűségnek örvendő Bibliának egy igazán személyes problémája akadt: nagy mérete miatt inkább a konkurens Károli tettek zsebre a hívek.

Pannonhalmáról jött a tudományos szimpózium következő – foglalkozását tekintve klasszika-filológus – előadója, *Dejcsics Konrád* bencés szerzetes, a Pannonhalmi Főapátság Könyvtárának igazgatója. A Békés-Dalos-fordítás történetét osztotta meg a hallgatósággal.

Békés Gellért – a római Szent Anzelm Egyetem tanára – az emigrációban élő magyarok körében végzett pasztorációs szolgálatot. Dejcsics Konrád idézett Békés atya magával ragadó önéletrajzából, mely olasz kikötők messzi partjai felé hajózó hontalan magyarok szomorú történetét idézte. Békés Gellért és segítőitársai, *Dalos Patrik* úgy döntött: paprika vagy rózsafüzér helyett Bibliát ad a kivándorlók kezébe. A fordítás ugyan nagy némi kívánivalót maga után – legalábbis az idézett kritikák tanúsága szerint –, mégis jelentős teljesítmény, amit a két barát megcselekedett.

A második szekció záró előadását *Kiss Etele* művészettörténész tartotta az ortodox keresztények bibliahasználatairól. Pecsek Ottó szekcióelőnök humorosan meg is jegezte, hogy ezen a bibliafordítási

A vizsolyi Biblia 1981-es reprintjének címlapja

Gáspár több mint négyszáz éves fordítását. Alapvetően a Károli-Biblia revíziójával foglalkozó utolsó – második világháború utáni – szakbi-

szereztes, egyetemi tanár tartott *rend- és papírhagyó* előadást a Szent István Társulat bibliafordításáról. Meglátása szerint „minden tapoga-

ONFERENCIA A KÁROLI-EGYETEMEN

konferencián megvalósulhatott a nyugati és a keleti egyház egysége. Az ortodoxok az ősi hagyományt követve máig a *Septuagintát* (a héber Biblia görög fordítását) tekintik alapszövegnek. A mára már használaton kívül került 1802-es evangéliumi és apostoli perikópák gyűjteménye helyett jobbra a Szent István Társulat által kiadott vagy az ökumenikus Bibliát használják.

A 20. században két fontos fordítás is született: az úgynevezett *Prófatologionból* – amelyben például *Jézus Sírak fia könyve* is helyet kap, amely a protestáns Bibliákban nem szerepel – szűkebb válogatást készített a zsoltafordításairól is neves *Berki Feriz*, a másik, nagyobb szabású mű pedig a legutóbbi görögkatolikus *Ménea* (azaz a hónapos szertartáskönyv), amely *Rohály Ferenc* teljes fordítását alapul véve az ortodox egyház jelenlegi püspökeinek, *Kocsis Fülöpnek* és *Orosz Atanáz* munkája.

A Szentírás mai nyelven: az új protestáns fordítás

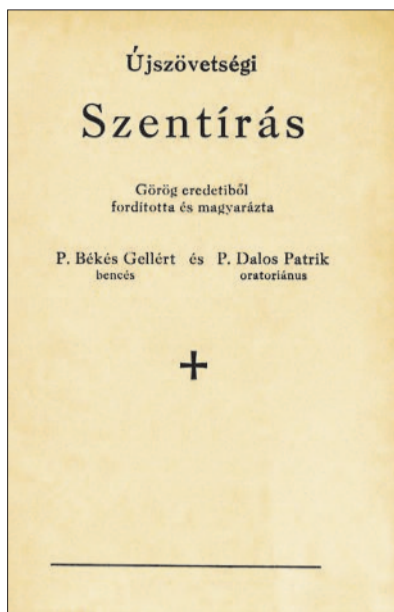
A református és az evangélikus egyházban egy emberöltővel ezelőtt nagy jelentőségű változás ment végbe, amikor az 1975-ös – protestáns új fordításnak nevezett – kiadás használatát rendelték el a gyülekezetekben. Amíg a református egyházban a zsinati döntést a Károli-Biblia 1908-as revíziójának használatát is megengedte, addig a Magyarországi Evangélikus Egyház hivatalosan az új fordítás istentiszteleti alkalmazását ajánlotta.

A harmadik szekció első előadója, *Karasszon István*, a KRE Hittudományi Kara Őszövetségi Tanszékének vezetője *Az 1975-ös bibliafordítás* címmel ismertette a 20. század legnagyobb szabású magyar protestáns tudományos vállalkozásának, az új fordítás elkészítésének történetét.

Amikor a Magyar Bibliatanács (a mai bibliatársulat elődje) 1949-ben megalakult, rögtön választás elé került: sokan úgy vélték, hogy az 1908-as Károli-revízió újabb revideálásra szorul, ezért ezt a munkát kell elvégezni. Voltak azonban, akik azt a nézetet képviselték, hogy ez nem elegendő, tekintettel a 20. század első felében megszorodott exegetikai eredményekre, valamint főként a bibliafordítás elméleti kérdéseiben beállt változásokra. Új fordításra, nem csupán revízióra van szükség.

A bibliafordítók számára a legfontosabb az volt, hogy a kor exegetikai eredményeit kellőképpen képviseljék fordításukban. Emellett az 1975-ben megjelent fordítást eleve liturgiai használatra alkalmas szöveggé szánták. Ezt a fordítók úgy kívánták biztosítani, hogy nyomatékosan nem írott, hanem elhangzó szövegnek tekintették az új kiadást.

A legtöbb vitát az a kérdés váltotta ki, hogy a bibliafordító elveket miként lehet és szabad alkalmazni egy liturgikus célra is szánt bibliafordítás kapcsán. A bibliafordító bizottságok teljesen magukévá tették a *dinamikus ekvivalencia* elvét, amely hangsúlyozottan nem egyes szavak szó szerinti megfelelőit, hanem kifejezéseket, illetve azok értelmét adja vissza a fordításban. A fordítói elvek alkalmazását *Karasszon István* néhány példa segítségével mutatta be a hallgatóságnak. Az 1975-ös fordítást értékelve megjegyezte, hogy negyven évvel ezelőtt Magyarországon kevés hasonlóan sikeres vállalkozás volt, amely az új protestáns bibliafordításhoz lenne mérhető.

Békés Gellért és Dalos Patrik Újszövetségi fordítása 1951-ből

Amikor az új fordítás 1975-ben megjelent, a Magyar Bibliatanács az egyházi lapokban felhívást tett közre, kérve az olvasókat, hogy küldjék be észrevételeiket, jobbító javaslatokat. Ezeknek az összegyűjtése, feldolgozása után kerülhetett sor az új fordítás átdolgozására és javított kiadására. *Pecsuk Ottó*, a Magyar Bibliatársulat főtisztára *Az 1990-es bibliafordítás és mai revíziója* címmel foglalta össze az 1990-ben kiadott revízió rövid történetét és fordításelméleti kérdéseit.

A laikus olvasókhoz intézett felhívás elsősorban tartalmi és stílári szempontról javaslatokat kért, melyek a fordítási hibákra, félreérthető szóhasználatra, nehézkes vagy idegenszerű fogalmazásra vonatkoznak. Mintegy 1250 hozzászólás, 2087 bibliai helyre vonatkozó javaslat érkezett be az évek folyamán. Feldolgozásukhoz 1987 végén fogott hozzá a református, evangélikus és baptista teológiai tanárokból álló bizottság. Másfél évig tartó munkával megvizsgálták minden észrevételt és javaslatot, és ahol indokolt volt, azok figyelembevételével átdolgozták az egész Biblia szövegét – azon elv alapján, hogy „a hozzászólásokat maximálisan figyelembe véve, de minimális változtatással” történjen ez az átdolgozás. Végül is mintegy 5300 helyen javították, dolgozták át a szöveget, kisebb részben (1500 helyen) az Őszövetséget, nagyobb mértékben (3800 helyen) az Újszövetséget.

A Magyar Bibliatársulat új fordításának 2003-as kiadása

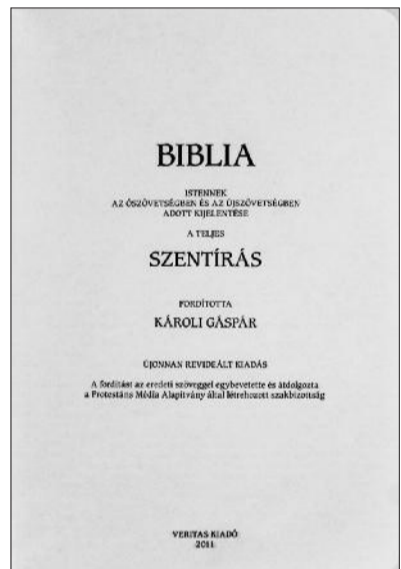
A revíziós munka kiadói fázisának egyik kardinális döntése volt a visszaterés az 1975-ös Bibliát jellemző egyhasábos tördelésről a Károli-Biblia és a bibliakiadás hagyományát jobban kifejező, az olvashatóságot megkönnyítő kéthasábos tördelésre, melynek eredményeként az addig

102 éves új fordítású Biblia 76 éves, jobban kezelhető kötetté vált.

Az 1908-as revideált Károli-Biblia utáni korszak érdekes színfoltja *Kecskeméthy István*, a 19–20. század fordulóján élt műfordító és református teológus hatalmas vállalkozása, aki élete során a teljes Bibliát lefordította. Bibliafordításáról *Tunyogi Lehel*, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet oktatója állított össze rövid ismertetést, amelyet – a szerző távollétében – dr. Zsengellér József olvasott fel.

Újabb bibliafordítási kísérletek
Egzsotikusabb vizekre vezetett a negyedik szekció, melyben újabb mai fordításokról és kísérletekről hallhattunk a publikum.

Az „Új világ”, azaz a Jehova Tanúi felekezeti bibliafordításának problémáit *Szalai András*, az Apológia Kutatóközpont ügyvezető igazgatója ismertette. Ő volt az egyetlen előadó, akit külső szakértőként kértek fel egy felekezeti bibliafordítás értékelésére. Ez annak fényében érthető, hogy mivel az említett vallási közösség szemben áll a Szentháromság Istentelvet hitet képviselő keresztény hagyománnyal, egy keresztény alapokon álló tudományos intéz-

Károli Gáspár fordításának újonnan revideált kiadása (2011)

mény a kereszténység hitelveivel szembe forduló irányzat képviselőit már – éppen hitbeli okok miatt – nem tudja nyitott lélekkel hallgatni. *Szalai András* előadásában szövegszerűen bizonyította, hogy ez a bibliafordítási kísérlet szakmailag és etikailag egyaránt ingatag lábakon áll, minthogy „önkényes módon saját teológiáját írja bele a szövegbe”.

Ruff Tibor teológus másodsorra is szóra emelkedett a konferencián, a Hit Gyülekezete új fordításának kulisszatitkait tárva a közönség elé. A Szent Pál Akadémia oktatói évek óta dolgoznak a fordításon, melynek fő célja, hogy a Bibliát a magyar átlagolvasók (azaz a felmérések szerint zömében funkcionális analfabéták) számára is „fogyaszthatóvá” tegye. Ennek érdekében olyan merész lépésekre is vállalkoznak, mint hogy a *Krisztus* szót – mely véleményük szerint már elveszítette eredeti súlyát, egyesek Jézus családneveként értelmezhetik – *Messiasra* cserélik.

A Nemzetközi Bibliafordító Központ (azaz a texasi illetőségű World Bible Translation Center) módszereivel és „gyorstalpaló” tanfolyamaival ismerkedhetett meg a hallgatóság a következő előadó, a szakmáját tekintve biológus és ökológus egyetemi tanár, *Szöcs Zoltán* jóvoltából. A központ 1978 óta harmincegy teljes bibliafordítást készített többek között kínai, hindi, nepáli, arab, spanyol, orosz, tamil és vietnami nyelven. A

A World Bible Translation Center által fordított „EFO” Bibliát népszerűsítő pótló részlete

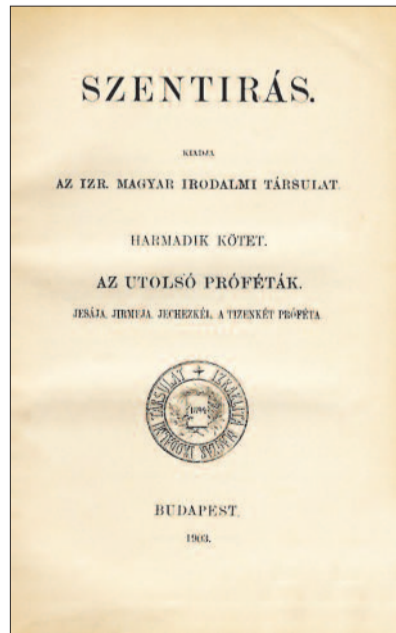
felekezetszemleges kezdeményezés célja, hogy bárki mindenféle előzetes ismeret nélkül könnyen megérthesse a Biblia üzenetét (legalábbis nyelvilag).

A World Bible Translation Center fordítói munkájába – nemzetközi profi vezetők irányításával – bárki bekapcsolódhat, aki anyanyelvét megfelelő szinten bírja. A magyar nyelvű úgynevezett „Egyszerű fordítás” (röviden: EFO) 2012 szeptemberében jelent meg, és nagy népszerűségnek örvend.

Az „idősebb testvér” Bibliájának magyar fordításai

A konferencia második napján került sor a találkozó utolsó, ötödik szekciójára, amely *A zsidó Biblia magyarul* címet viselte. A szekció mindkét előadását *Köves Slomó*, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezető rabbija tartotta *A Tanach (héber Biblia) fordításai és az IMIT-fordítás*, valamint *Milyen Bibliát olvass ma a héberül nem tudó magyar zsidóság?* címmel.

A zsidó hit eredetileg Mózes öt könyvének minden betűjét szentnek és ihletettnek tartotta, így a héber Biblia hiteles fordítása más nyelvekre komoly teológiai problémákat vethet fel. *Köves Slomó* előadásában a zsidó teológiatörténet és a rabbinikus írásmagyarázati elvek fejlődésébe is bepillantást nyújtott, és azok hatását a Szentírásból vett mondatok

Az IMIT 1903-as fordítása

különböző fordítási példainak összevetésével is kimutatta az egyes fordításokban.

A héber Biblia magyar nyelvre fordításának gondolata csak a 19. század elejének politikai eseményei, a magyarországi zsidók polgárosodása és „magyarosodása” nyomán me-

rült fel, s ennek egyik következményeként magyar nyelvű zsidó bibliakiadások sora jelent meg. Az egyik legelső ezek között *Bloch Móric* (megkeresztelkedése után *Ballagi Mór*) munkája, aki Mózes öt könyvét fordította le, és jegyzetekkel is ellátta. A héber szöveget is tartalmazó öt kötet 1840-ben jelent meg; magyar nyelvű zsidó szövegét is megjelent.

Máig a legjelentősebbnek tekinthető az a bibliafordítás, amelyet 1898–1907 között a ma is közismert Izraelita Magyar Irodalmi Társulat (IMIT) jelentetett meg négy kötetben (ez az úgynevezett IMIT-Szentírás). E fordításnak a bibliatudományi és vallásgyakorlati jelentősége ma is kiemelkedő a zsidó hitéletben. (Héber szöveggel bővített reprint kiadása 1994-ben jelent meg.)

Fordítási kérdések a kerekasztal körül

Az előadásokat követően kerekasztal-beszélgetések formájában kerültek terítékre a bibliafordítás legtöbb vitára okot adó tudományos problémái. Az első beszélgetőkör meghívott disputapartnerei az *Őszövetség* legnehezebben átülthető szakaszaival kapcsolatos gondolataikat osztották meg egymással és a hallgatósággal.

Kustár Zoltán, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Őszövetségi Tanszékének vezetője, *Hack Márta*, a Szent Pál Akadémia Ókori Nyelvi Tanszékének vezetője és *Xeravits Géza*, a Sapientia Hittudományi Főiskola Bibliatudományi Tanszékének vezetője az Ézs 52,13–53,12-ben, valamint Bír 17,1–5-ben olvasható héber szövegek alapján beszélgettek fordításelméleti kérdésekről és a héber *ruah* (lélek) szó fordításának sokszor nehezen megoldható eseteiről. A disputát *Zsengellér József* dékán moderálta.

Az Őszövetségi görög nyelv fordítási problémái köré szerveződött a második kerekasztal, melynek résztvevői – *Cserháti Sándor*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem professzor emeritusa, *Vladár Gábor*, a Pápai Református Teológiai Akadémia rektora, *Tarjányi Béla*, a Pázmány-egyetem Őszövetségi tanszékének vezetője és *Ruff Tibor* teológus – a páli antropológia legnehezebben fordítható terminusainak jelentéséről és visszAADHATÓSÁGÁRÓL beszélgettek.

Moderátori szerepkörében *Pecsuk Ottó*nak nehéz dolga volt, hogy a fórumbeszélgetés menetét feszesen tartsa, a közönség soraiból ugyanis számos kérdés hangzott el a disputa témáival kapcsolatban: intenzív érdeklődést váltott ki a „test” jelentésű két görög szó, a *szarx* és a *szóma*, valamint a „lélek” jelentésű *pszükhé* és *pneuma* magyar nyelvre való átülthetőségének rendkívül összetett teológiai, exegetikai, jelentéstani és fordításelméleti problematikája.

A konferencia zárásaként *Fabiny Tibor*, a tudományos szimpózium evangélikus elnöke összegezte a két napos találkozó eredményeit, majd bejelentette, hogy a szervezők az elhangzott előadások szerkesztett változataiból a közeljövőben tanulmánykötetet készítenek kiadni.

Addig is az elhangzott előadások hanganyagai a Magyar Bibliatársulat honlapján (bibliatarsulat.hu/?p=3314) letölthetőek és meghallgathatók.

Amint a konferencia Balla Péter rektor imádságával kezdődött kedd reggel, úgy szerda este *Zsengellér József* áldásával zárult.

■ KINYÍK ANITA – PETRI GÁBOR

Lutheránus zsoltározás

▶ **Élet zsoltárhangra – Tóth-Máthé Miklósnak a zsoltárfordító Szenczi Molnár Albertről írt történelmi regénye címét kölcsönvéve lehet tömören és velősen összefoglalni, hogy mit is jelent a Zsoltárok könyve Jézus és követői számára. Az Újszövetségben leg többet idézett ószövetségi könyvről van szó, amely pozitív értelemben mélyen rányomta bélyegét nemcsak Jézusnak és apostolainak gondolkodásmódjára, de a szolozsmázó szerzete-sektől a reformáció nagy alakjainak kegyességén át mai kortárs keresztények millióinak imádságos életére is.**

Hogyan olvassuk ma a zsoltárokat? Ezt a kérdéskört járta körül március 21–26-a között a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) hermeneutikai konferenciája, amelyet a németországi Eisenach városában rendeztek meg. Nem minden előzmény nélkül, hiszen egy folyamatról van szó, amely tavaly vette kezdetét a kenyai Nairo-ban, ahol János evangéliuma állt a figyelem fókuszában.

A konferencia magyarországi résztvevői (balról jobbra): Fabiny Tamás, Jutta Hausmann és a szerző

A mostani konferencia harmincöt résztvevője Argentína, Brazília, Dánia, Dél-Afrika, az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Észtor-szág, Etiópia, Franciaország, Hollandia, India, Indonézia, Kanada, a Közép-afrikai Köztársaság, Magyarország, Németország, Svédország, Szlovákia és Zimbabwe országaiból gyűlt össze – a lutheranizmus széles spektrumát megjelenítve a föld minden részéről. A meghívottak mind a teológia tudományos művelői köréből kerültek ki: ószövetségi és újszövetségi kutatók, rendszeres és gyakorlati teológusok tekintették át, hogy melyek a zsoltárokkal kapcsolatos aktuális kérdések, olvasati lehetőségek.

Az ószövetségi kutatás zsoltárokra vonatkozó legfrissebb eredményeitől újszövetségi felhasználásuk, Jézusra vonatkoztatásuk kérdéskörén és Luther Biblia- és Krisztus-értel-

mezésében játszott szerepén át a mai liturgikus és lelkigondozói alkalmazási lehetőségeikig terjedt a vizsgálódás tág köre.

Magyarországról három résztvevője is volt az eseménynek: *Fabiny Tamás* püspök az LVSZ alelnökéként és a hermeneutikai konzultációs folyamat szervezőbizottságának tagjaként az első két nap munkájában vett részt. *Jutta Hausmann*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) Ószövetségi Tanszékének tanszékvezető professzora és e sorok írójának személyében az EHE Újszövetségi Tanszékének doktorandusza akik az egész hetes, csoportokban folyó munka mellett előadással, illetve igehirdetéssel is szolgáltak.

A konferencia során mintegy huszonegy negyvenöt perces előadás hangzott el, amelyeket plenáris ülések és csoportbeszélgetések követtek. Ezek célja egy nyilatkozat előkészítése volt, amely a tagegyházak számára javaslatokat fogalmaz meg a zsoltárok imádságos, liturgikus, lelkigondozói alkalmazásával kapcsolatban. Mindemellett a dokumentum összefoglalja majd, hogy a világ evangélikusságának különböző élethelyzetei hogyan befolyásolják, milyen értelmezési lehetőségekkel gazdagítják bibliaolvasásunkat, Isten-ismeretünket.

A kontextualitás lényege, hogy figyelemmel van mind a szent szöveg eredeti keletkezési körülményeire, mind pedig az olvasó, értelmező történelmi-társadalmi-kulturális sajátosságaira, tapasztalati hátterére, amelyek befolyásolják találkozását az igével és igeértelmezését.

Különösen nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra példának okáért az indiai *Monica J. Melancthon* pro-

fessor előadása, aki a 140. zsoltárt mint egy nemi erőszakot elszenvető nő imádságát elemezte versről versre haladva. Ezzel állította párhuzamba a 2012. december 16-án Delhiben történt – hatalmas országos tiltakozó megmozdulásokat elindító – csoportos nemi erőszak nem sokkal később elhunyt áldozatának elbeszélését. A borzalmas események menete és körülményei, valamint a zsoltár „dramaturgiája” szinte kísérteties párhuzamosságot mutattak.

Hasonlóan izgalmas mai gyakorlati alkalmazási lehetőségeket villantott fel a wuppertali *Andrea Bieler* professzor asszony előadása a poszt-traumatikus stressz szindrómában (PTSD) szenvedő amerikai veteránok lelkigondozásával kapcsolatban. 1990 óta mintegy egymillió-hatszáz-ezer, háborúból hazatért amerikai veteránt kezelték ezzel a problé-

mával. Szintén beszédes adat, hogy az Egyesült Államokban öngyilkosságot elkövetők húsz százaléka a leszerelt katonák köréből kerül ki.

A civil lakosok ellen elkövetett gyilkosságokban, erőszakban való részvétel vagy pusztán ezeknek a be nem avatkozó átételese sokkal inkább „morális sérülésekhez” és poszttraumatikus stressz szindrómához vezetnek, amely mardosó büntudatban, feleslegességérzésben, visszatérő rémképek és -álmok formájában tör felszínre. Az elkövetőkből így lesznek egyben a háború pszichés áldozatai is.

A veteránokházakban lelkigondozást végző lelkészek bár nem hivatásos terapeuták, mégis igyekeznek hozzájárulni a gyógyulási folyamathoz. A páciensek vallásos, spirituális kérdéseire fókuszálva a következő kérdéseket teszik fel, amelyeket írásban kell megválaszolni: 1. Hogyan kelted fel Isten figyelmét? 2. Milyen panaszaid vannak? 3. A bizalom kifejezése. 4. Mit akarsz? 5. A bizonyosság kifejezése, hogy meghallgatásra talál. 6. Hálaadás.

A poszttraumatikus stressz szindrómában szenvedő panaszának és benső érzéseinek ilyen módon való formába öntése gyakorlatilag követi a bibliai panaszzsoltárok struktúráját. Így azután a zsoltárok hatékony imádságos eszközöké válnak az elmondhatatlan trauma Isten elé vitelében és a gyógyulás útján való elindulásban.

A panaszzsoltároknak – és egyáltalán a panasznak mint műfajnak – a liturgikus életünkben való eltűnésével több előadás is foglalkozott. Nem véletlen, hogy a panasz alapvető imádságformaként jelent meg a *Zsoltárok könyvében*, és bizony a mai embernek is nagy szüksége lenne külső és belső szorongatásainak artikulálására mind egyéni, mind istentiszteleti közösségi szinten.

Több előadás – így Jutta Hausmanné is – a zsoltárok szövegében előforduló erőszak kérdését járta körül (például a 137. zsoltár). Ezekkel a szövegekkel számos visszaélés történt a történelem folyamán, hiszen alsóbbrendűnek tartott népcsoportok, társadalmi rétegek vagy nők elnyomásának igazolására is felhasználták őket. Kérdés, hogy például a bosszúzsoltárok botrányosnak tűnő szövegrészletei mennyiben és milyen értelmezési formában lehetnek ma Isten népének imádságává, vagy hogyan értelmezhetők keresztény szempontból.

***

A megfeszített munkatempójú hat nap során két délután lehetőség nyílt kirándulásra is. Első alkalommal a résztvevők a mindössze félóránnyi távolságra lévő Wartburg várába sétálhattak fel (*lent*), amely számos történelmi és kulturális vonatkozással bír magyar és evangélikus szempontból egyaránt.

Az épületegyüttes a császári házzal rokonságban lévő türingiai tartománygrófok központjaként épült a 11. században. Itt élt férje, *Lajos* örgróf oldalán a középkor egyik legnépszerűbb alakja, *Árpád-házi Szent Erzsébet* (1207–1231) is. Életének mozza-

Az eisenachi Szent György-templom

natait gyönyörű freskók és mozaikok örökítik meg a várban.

A legenda szerint ezen a helyszínen történt a híres rózsacsoda, amikor a szegényeknek kótenyében rendszeresen ételcsempésző Erzsébet férje vagy a sógora „lefűlelte”. A kérdésre, hogy mit visz, Erzsébet azt füllentette, hogy rózsákat. Amikor kénytelen volt megmutatni, valóban illatos rózsák bukkantak elő a kótenyéből, mert Isten nem akarta, hogy a szent asszony hazudjon.

Azóta Erzsébetet rózsákkal az ölben ábrázolják, így például a budapesti Rózsák terén látható szobron is, mely egyháznak középiskolai kollégiumával szemközt áll. Nem véletlen, hogy Erzsébet születési helye, Sárospatak és Eisenach ma testvérvárosok.

Evangélikus szempontból kiemelt jelentőségű, hogy 1521 májusában *Bölcs Frigyes* szász választófejedelem a worms-i birodalmi gyűlést birodalmi átokkal a fején elhagyó *Luther* a saját biztossága érdekében elraboltatta, és *Junker Jörg* (György lovag) álneven Wartburg várában rejtette el. Luther itt sem télenkedett, hiszen tizenegy hét alatt lefordította a görög *Újszövetséget* német nyelvre, amely azután a könyvnyomtatásnak köszönhetően rohamos sebességgel terjedt el az egész birodalomban.

Luther munkájának súlyát csak akkor érthetjük meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy a fordítás során tizennyolc német nyelvjárást, dialektust vett figyelembe, és igyekezett ezeket oly módon összegyűjteni, hogy a Bibliát minden tájegység lakója megérthesse. Ezzel tulajdonképpen megteremtette az irodalmi német nyelvet.

Igen híres még Wartburg várának csarnokterme a középkori trubadúrköltészet német megfelelőinek, a *minnesängereknek* a dalnokversenyeiről. Ennek állít emléket *Wagner Tannhäuser* című operájában.

Ugyanebben a teremben tanácskoztak jóval később a 19. századi német egyesítésben nagy szerepet játszó diákegyesületek is. A mai napig látható kiállítás a zászlajuk, amelyen először jelennek meg együtt a mai német nemzeti színek.

Maga Eisenach városa arról is híres, hogy Luther 1498 és 1501 között itt volt a latin iskola tanulója és a Szent György-templom kóristája, amikor is a városi patriárcius *Kotta* család otthonában lakott *Kotta Orsolya* pártfogoltjaként. Egyébként ugyanebben a templomban kötött házasságot Árpád-házi Szent Erzsébet is Türingiai Lajossal, valamint itt keresztelték meg a város leghíresebb szülöttét, *Johann Sebastian Bachot*.

***

A másik délutáni kirándulás Weimarba és Erfurtba vezetett. Előbbi várost méltán tartják a német kultúra fellegvárának, hiszen huzamosabb ideig itt éltek és alkottak olyan kiemelkedő személyiségek, mint *Goethe*, *Schiller*, *Herder*, *Bach*, *Liszt*, *Wagner* és *Richard Strauss* is. A weimari Herder-templomban látható az idősebb *Lucas Cranach* talán legmonumentálisabb alkotása, a lutheri teológiát páratlan képi módon összefoglaló szárnyas oltárkép.

Erfurtban az ágostonos rend ma már evangélikus templomát és egykori kolostorát tekinthették meg a résztvevők. Luther 1501-ben költözött Erfurtba és kezdte el egyetemi tanulmányait. 1505-ben szintén itt vult be a fent említett kolostorba. 1507-ben ebben a templomban, a ma is meglévő eredeti oltárnál mutatta be első miséjét is.

Érdekesség, hogy az oltár mögötti üvegablak alsó részén látható egy rózsaaábrázolás, amelyet Luther miséi során éveken keresztül gyakran szemlélt. Ez vált később családi címerének, a Luther-rózsának az alapjává.

Erfurt nevezetessége a szintén középkori, hatalmas gótikus Domonkos-rendi templom, ahol a város és a német nyelvtörténet és a keresztény misztika közvetve Lutherre is nagy hatást gyakorló alakja, *Eckhart* mester (1260 k. – 1328) prédikációs hangzottak évtizedeken keresztül. A templom 56 regiszteres és 4302 sörös orgonáján előadott pazar koncert meghallgatásával zárult a kirándulás.

***

A hermeneutikai konferenciasorozat nem ért ezzel véget. *Máté evangéliuma*, majd pedig Pál apostol teológiájának aktuális kérdései kerülnek még terítékre a hátralévő két alkalommal. Hamarosan várható a mostani konferencia zárónyilatkozatának, valamint az elhangzott előadásokból válogatott, angol nyelvű tanulmánykötetnek a megjelenése is.

A tervek szerint a hazai érdeklődő olvasóközönség számára is elérhetővé válik magyar fordításban néhány korábban Nairo-ban és most Eisenachban elhangzott előadás egyháznak teológiai szakfolyóiratának, a *Lelkipásztor*nak a hasábjain.

■ LÁSZLÓ VIRGIL

Akiket szívük arra indított, hogy keressék az Urat

Vannak istenkeresők! Akiket a szívük indít Isten keresésére, de ennek meghatározó titka az, hogy e keresés mögött a szentséges Isten áll. A keresett isteni személy, a mi Urunk kerestetni önnönmagát. Nem az emberi lélek gyümölcse az istenkeresés, hanem isteni kezdeményezésről van szó.

Csodálatos állapot az istenkeresés, mert ez már istenközösség a lélek mélyrétegében. Egyszer csak kinyílik a bimbó, és a hit szép virága borítja be életünk fáját, így terem megfelelő gyümölcs. Szellemi kaland ez, amelyre saját érdekünkben kell vállalkoznunk, mert úgy alkotott meg minket a Teremtőnk, hogy mindig többre vágyjunk annál, mint amivel éppen rendelkezünk. Ez igaz az anyagiakra, de nagyon igaz a lelki, szellemi igazságokra nézve is: mindig több kell.

Sok érdekes és tanulságos történelmi beszámoló olvasható a Bibliában. Emeljük ki most közülük a Roboám és Jeroboám háborúskodásáról szólót. A történet maga elszomorító, de van benne egy csodálatos jelzés az istenkeresés igazságával összefüggésben (2Krón 11).

Nem bonyolódunk bele a háborúskodó királyok kölcsönös területi követeléseinek leírásába, mert örökké ismétlődő emberi alapképlet ez a mindent megszerezni akaró kapzsiság. S még csak nem is királyok és hatalmasok, birodalmak és országok között beszélhetünk erről, hanem van ennek individuális szintre lebontható értelmezése is.

Roboám és Jeroboám történetéből elég annyit tudnunk, hogy mind a ketten igényt tartottak a királyi címre és hatalomra, és ennek volt végzetes következménye egy öldöklő háború lehetőségére. Általános és elszorító igazság, hogy ha ember fordul ellen birtoklási vágy miatt, azonnal kész a veszekedésre, harcra, gyilkolásra.

A történetben azonban Isten közbeavatkozik, megbízta küldöttét a következőképpen: Isten embere parancsot kapott arra, hogy tántorítsa el a gyűlölködő feleket a háborútól, mondván, *„ne harcoljatok testvéreitekkel!”* Isten csodat tett, mert legalább az egyik fél engedelmesen hallgott az Úr szavára.

Roboám volt az, aki hallgatott az Úr szavára, és nem háborúzni indult, hanem ellenkezőleg: biztosságot teremtő építkezésbe kezdett, és biztosította a nélkülöző lakosok élelmeszer-ellátását, a békés és munkás életet. Ez a békés, építő, bölcs politikai döntés óriási hatással volt messzi környék lakóira, papokra és lévitákra, akik hajlandók voltak még ingóságait, mezeiket és házaikat is elhagyva tömegesen csatlakozni a békés építkezést folytató királyhoz. Mert az egészséges ember békére és normális életre vágyik.

Am nemcsak papok és léviták vágytak erre a békés és harmonikus életre: *„A papok után Jeruzsálembentek Izráel valamennyi törzsből azok is, akiket szívük arra indított, hogy keressék Izráel Istenét, az Urat, és áldozzanak őseik Istenének, az Úrnak.”* (2Krón 11,16) Istenkereső emberekről olvasunk a Szentírásban, akiket szívük indított arra, hogy az Urat keressék, mert élt bennük a lélek ősi sejtése, amelyet majd a názáreti Jézus – az ószövetségi Szentírás idézve – ezekkel a szavakkal tesz újszövetségi kijelentéssé: *„Meg van írva: Nem csak kenyérral él az ember,*

hanem minden igével, amely Isten szájából származik.” (Mt 4,4; és vö. 5Móz 8,3)

Nem csak kenyérral, anyagiakkal, e világi értékekkel él az ember! Hatalmas lelki igazságot mondott ki Jézus abban az igében is: *„Mit használ ugyanis az embernek, ha az egész világot megnyeri, lelkében pedig kárt vall?”* (Mk 8,36)

Óriási ígértet van ebben az igében is: *„De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek.”* (Mt 6,33) Isten országának keresése mellett, alatt és általa megoldódhatnak anyagi gondok is, de hisszük, hogy nagy kérdéseinkre is világos válaszokat kapunk a Szentlélek által.

Nem állítjuk, hogy korunkban tömeges jelenség lenne az istenkeresés, de tapasztalataink szerint egyre többen vannak, akik szívükben titokzatos és különleges nyugtalanságot élnék meg. Lehetne ezt a nyugtalanságot felületesen és divatos szóval „idegeskedésnek” is nevezni. Ez az „idegeskedés” egy olyan elképesztő, modern jelenség, amelynek okára senki sem tud értelmes magyarázattal szolgálni, csak találgatások vannak.

Ezt a nyugtalanságot tapasztalta meg Augustinus, és híres könyvében (*Vallomások*) így fogalmazta meg: *„Nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik benned.”* Mert csak ideig-óráig elégséges az ember számára a földi lét. Bárki életében elérkezhet a szent nyugtalanság, a dolgok, a lét lényegére vonatkozó kérdések ideje. Miféle nyugtalanságról van szó?

Ebben a lelki kalandban Istené a főszerep. Mert igaz, hogy mi, emberek éljük át ezt az oktalan – látható okok nélküli – idegességet, nyugtalanságot, de nyugtalanságunk mögött a szentséges Isten érhető tetten életünkben: *„Vigasztalódj, nem keresnél, ha már meg nem találtál volna.”* (Blaise Pascal híres állítása.) A keresés lelkiállapotában már Isten felé fordultam, már a vonzaskörében vagyok, csak még nem látok világosan.

Az istenkereső ember hittel összefüggő kérdéseket tesz fel, és méltán reménykedhet olyan válaszokban, amelyek tovább segítik élete lelki küzdelmeiben. A Szentírásból tudjuk, hogy csodálatos áldások kísértek azokat, akik „az Urat keresik”. Először

is ez a keresés nem reménytelen, mert éppen a keresett szent Személy áll a kereséseink mögött, másrészt pedig Pál apostol szerint Isten *„nincs is messzire egyiküinktől sem; mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.”* (ApCsel 17,27–28)

Istenkeresésünk legbiztatóbb lelki háttere a Szentlélek Isten, aki már az ószövetségi törvénykönyvben ilyen kijelentést ad: *„De ha keresni fogod ott az Urat, a te Istenedet, megtalálsz, ha teljes szívvel, lélekkel keresed.”* (5Móz 4,29) Mondhatnánk, hogy biztosra megyünk. De nem a mi kitartásunk miatt, hanem Isten szent ígérete miatt.

Aki keres, talál (Mt 7,8, illetve Lk 11,10)! Aki Istent keresi, már meg is találta, csak meg kell adni a saját lelke számára a kérdésekre keresett válaszok beérésének szent idejét. A vetés és a beérés között időnek kell eltelnie. A kérdések felvetése és a válaszok megemésztése időigényes.

Áldás jár együtt az istenkereséssel. Olyan áldás, amelyről nem is álmodna az ember, méghozzá a boldogság áldása. A zoltáríró szerint: boldogok, akik *„teljes szívvel keresik őt”* (Zsolt 119,2). S ez már a boldogságnak az a titka, amelyet Jézus *„Hegyi beszédének”* sorozatába illeszthetünk (Mt 5,1 kk.).

Istenkeresők ma is vannak. Hivatkozhatnánk neves lélekgyógyászok empirikus tetteire, hogy az emberi léleknek pedig van vallásos funkciója, amellyel törődni szükséges, de mi itt nem ezt tesszük, mert tartózkodni szeretnénk a bálványimádás leghalványabb veszélyétől is. Mert az ember magától nem az élő Istent keresi, hanem egy rendelkezésre álló, használható istent, azaz bálványt, és elsősorban erre vonatkozik – a bűn eset mellett – a megrendítő és minket leleplező állítás: *„...nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent.”* (Róm 3,11; vö. Zsolt 14,2)

Am istenkeresők azért vannak, mert az élő Isten indít erre a keresésre, és ő maga akar nekünk az ő tetszése szerinti élethelyzetünkben és időpontban érvényes választ adni a kérdéseinkre. Jézus megkérdezte a betesdaie betegét: *„Akarsz-e meggyógyulni?”* (Jn 5,6) Jézus kérdése itt és most: *„Akarsz-e kérdéseidre tőlem választ nyerni?”*

Egyetlen esélyünket olvashatjuk ki Tamás történetéből. A negyedik evangélista tömören elmondja, hogy a tanítványok megrendült boldogsággal számolnak be Tamásnak arról, hogy látták az Urat, a Feltámadottat. Tamás visszautasítja ezt egy lakonikus, de nagyon modern mondattal: *„Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg ujjammal a szegek helyét, és nem teszem a kezemet az oldalára, nem hiszem.”*

Hányan mondják: ha nem látom, nem hiszem. Tamás modern kételkedő, lehetne kortársunk is. S eljött az életében az a pillanat, amikor Jézus megállt előtte, és megmutatta neki magát, sőt javasolta sebeinek megtáptását. Tamás „csak” leborult, nem volt több kételye és kérdése, kimondta tömör hitvallását: *„En Uram, és én Istenem!”* (Jn 20,25 kk.)

Kérdezgetésünk végső esélye ez: Jézussal találkozni! Ha átértük ezt a találkozást, akkor Jézus szava ránk is érvényes: *„...és azon a napon nem kérdeztek entőlem semmit.”* (Jn 16,23)

Nem keresnénk őt, ha ő nem éberszteni vágyat a lelkünkben!

■ RIBÁR JÁNOS
nyugalmozott és pásztor

HETI ÚTRAVALÓ

Jézus Krisztus mondja: „Én vagyok a jó pásztor. Az én juhaim hallgatnak a hangomra, és én ismerem őket, ők pedig követnek engem. Én örök életet adok nekik.” (Jn 10,11.27–28)

Húsvét ünnepe után a 2. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéi a feltámadott és élő Krisztust és pásztorolt gyülekezetét állítják élénk. Jézus jó pásztoroként a halálból örök életre vezet. *„Az Úr az én pásztorom, nem szűkölködöm.”* (GyLK 683) Pásztorunk a Jézus, hozzá tartozunk?! *„Én Krisztus kedves bányára vagyok; vállára vesz, és nekem csak engednem kell, hogy hordozzon. Míg bányára maradok, míg Pásztoromat meg nem tagadom, s tőle botorul el nem szakadok – addig nem veszhetem el”* – vallja *dr. Luther!* „Krisztus meghalt mindenkiért, hogy akik élnek, ezután ne maguknak éljenek, hanem annak, aki értük meghalt és feltámadt.” (2Kor 5,15; LK) Az üres kereszt kétezer éve hirdeti: *Misericordia Domini!* „Az Úr szeretetével tele van a föld;” s kérhetjük is: *„Maradjon velünk, Uram, szereteted, mert mi is benned reménykedünk!”* (Zsolt 33,5.22) Kérésünk alapja Jézus heti igénk szerinti önkijelentése; húsvét után tudhatjuk is: *„...én életemet adom a juhokért. (...) Én és az Atya egy vagyunk.”* (Jn 10,15.30) Péter az Úr szenvedő szolgájáról szól: *„Ő bűnhődött, hogy nekünk békességünk legyen, az ő sebei árán gyógyultunk meg. Mindnyáján tévelyegtünk, mint a juhok...”* (Ézs 53,5–6) *„Mert olyanok voltatok, mint a tévelygő juhok, de most megtértetek lelketek pásztorához és gondviselőjéhez.”* (1Pt 2,25) Már Mózes is azért kért utódot, hogy halála után *„ne legyen olyan az Úr közössége, mint a pásztor nélkül való nyáj. (...) Maga mellé vette Józsuét..., rátette a kezét, és beiktatta tisztébe...”* (4Móz 27,17.22–23) Az Úr az apostolokat utolsóként állította, Pál „megis” szereti gyülekezetét, *„mert az evangélium által én vagyok a ti atyátok a Krisztus Jézusban. Kérlek tehát titeket: legyetek az én követőim.”* (1Kor 4,15–16) S azért teheti, mert őt is megragadta Krisztus, s azóta benne él. Főpapi imájában Jézus azokért könyörög, kik tanítványai szavára hisznek benne az idők során, és ez az utolsó kívánsága: *„Atyám, azt akarom, hogy akiket nekem adtál, azok is ott legyenek velem, ahol én vagyok, hogy lássák az én dicsőségemet... És megismerttettem velük a te nevedet..., hogy az a szeretet, amellyel engem szerettél, bennük legyen, és én is öbennük.”* (Jn 17,24.26) Isten ma is küld *„némanyeket apostolokul, másokat prófétáku, ismét másokat evangélistáku vagy pásztorokul és tanítóku, hogy felkészítse a szenteket a szolgálat végzésére, a Krisztus testének építésére.”* (Ef 4,11–12) Elfogása előtt megmondta Jézus: *„Megverem a pászort, és elszélednek a nyáj juhái. De miután feltámadtam, elöttetek megyek...”* (Mt 26,31–32) Azóta is pásztorolja földi gyülekezetét, s kéri: *„...higgyetek Istenben, és higgyetek énbenem.”* Visszajön övéért, s maga mellé veszi őket; ám önmagát rekeszti ki, aki elutasítja ez egyetlen lehetőséget: *„Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam!”* (Jn 14,1.6) *„Jézus, te vagy az út magad. / Siess, add nekem – magadat!”* (EÉ 396,5)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Örökség – örökké?

Mindannyiunknak megvan a maga „csomagja”, amelyet hordozunk, és ennek a csomagnak nagy részét a szüleinktől kaptuk. Jót és rosszat is, szavakat, szokásokat, szemléletet, mintákat. Idővel tovább is adjuk ezeket a gyermekeinknek.

De nem minden áldás, amit kaptunk: a gyengeségeink, a görcseink, a félelmeink, a betöltetlen hiányaink... Ezek is meghatározzák az életünket.

Mi az, amit a csomagból jobb elfogadunk, mert akár javunkra is válhat, mi az, amitől inkább meg kellene szabadulnunk? Ezekre a kérdésekre keressük közösen a választ sok zenével és a gyerekek számára is érdekes szemléltetőeszközökkel.

Szeretettel várunk benneteket!

Tamás-mise lesz április 14-én, vasárnap 18 órakor a Lágymányosi Ökumenikus Központban (Budapest XI., Magyar tudósok körútja 3.) – <https://www.facebook.com/tamasmise>.

NAPPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Kakukk

Ha magát a madarat nem is, de a vidám „kakukk” kiáltást mindenki ismeri. Április második felében érkezik haza Afrikából, a kakukkszó ettől kezdve mindenfelé hallható.

Kedveli a ligetes erdőket, az alföldi csatornák környékét, ahol a parti fűzfákön üldögél, de felbukkan a városi parkokban, ligetekben is.

Furcsa madár: nem épít fészket, nem nevel fiókákat, mégis szaporodik. Egyéni módszere fejlődött ki a szaporodásra: másokra, az úgynevezett gazda- vagy dajkamadarakra bízta a tojásait és a fiókáit.

A vizek, nádasok közelében a nádírigó, az erdőkben, ligetekben a vörösbegy a kakukk leggyakoribb gazdamadara. Ennek oka nagyon egyszerű: azokon az élőhelyeken ezek a leggyakoribb szóba jöhető madárfajok.

A kakukktojó figyel, lesi, hol lát fészket építő madarat. Megjegyzi a helyet, és amikor a tojásrakás megkezdődik, egy alkalmas pillanatban kiemeli a tojást, elnyeli, és a magáét tojja a helyére.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

niük. Etetik akkor is, amikor már elhagyta a fészket.

Egyszer láttam egy olyan fényképet, amelyiken a fiatal kakukk egy oszlopon ült, érkező mostohája pedig nem tudott eléje szállni. De a fióka megoldotta a problémát: a magánál jóval nagyobb mostohája vállára ült, aki úgy dugta a torkába a hozott rovarokat.

Minden kakukk egy fészkealjnyi madár pusztulása árán nő fel, de

A tojás színben ritkán alkalmazkodik teljesen a gazdamadarához, de a kakukk testéhez mérten nagyon kicsi, nem lóg ki a többi közül. A gazdamadarak többnyire nem is veszik észre a cserét, a tojó nyugodtan kotlik a tojásokon.

A kis kakukk viszont nagyon siet: korábban kel ki, mint mostohatestvérei, és csupaszon, még zárt szemekkel nyomban munkához lát. Hátával és szárnycsontjaival tojja kifelé a tojásokat vagy a már kikelt fiókákat, és egyenként löki át őket a fészkek peremén.

A vörösbegy vagy a nádírigó mindent közömbösen nézi, és ettől kezdve a kis kakukk hordja azt a rengeteg hernyót és más rovar, amellyel a saját fiókáikat kellett volna felnevel-

nem szabad haragudnunk rá. Ha a vörösbegynek és a többieknek csak tőle kellene tartaniuk, nem lenne okuk panasza.

A kakukk védett. Természeti értéke ötvenezer forint.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Mindegyik kakukk szürke?
2. Hány tojást tojik egy tojó évente?
3. Vajon hazánkban hány faj fészkekben találtak már kakukktojást?

Válaszok: 1. Nem, a tojók között vannak vörhenyes színűek is; 2. két soronként egyszerre kilenc-tíz tojást rak; 3. több mint harminc fajban.

Tamás és Jézus

► Miután Jézus feltámadt, az első este megjelent a tanítványoknak, akik egy szobában gyűltek össze. Még mindig féltek és aggódtak, hogy bajuk eshet, ezért gondosan bezárták az ajtókat. Júdás ekkor már nem élt, Tamás pedig, akit Ikernek hívtak, épp nem volt velük.

GYERMEKVÁR

Jóllehet az ajtók zárva voltak, Jézus egyszer csak mégis megjelent a szobában, és megállt középen. Köszöntötte őket, és megmutatta nekik a sebek helyét a kezén és az oldalán. A tanítványok nagyon megörültek, hogy látják a Mestert, aki újra élt. Jézus pedig megerősítette őket a Szentlélek erejével, és elküldte őket, hogy mondják el bátran másoknak is: a Megváltó feltámadt! Ezzel eltűnt a szemük elől.

Amikor Tamás megérkezett, rögtön elmesélték neki, mi történt. Ő azonban nem hitte. Azt mondta:

– Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg az ujjammal az oldalán a sebet, nem hiszem el.

Nyolc nap múlva Jézus újra megjelent a tanítványoknak. Ez alkalommal Tamás is ott volt. Jézus odahívta ma-

gához, és azt kérte tőle, hogy érintse meg a sebeit a kezén és az oldalán.

– Ne légy hitetlen, hanem hívő! – mondta neki a Mester.

Tamás alig jutott szóhoz, csak annyit tudott mondani: – Én Uram, és én Istenem!

Jézus azonban nem haragudott rá, hanem azt felelte:

– Mivel látsz engem, hiszel. Boldogok, akik nem látnak és hisznek.

Írjátok be a színes ajtóba a megfelelő szavakat! A pirossal jelölt helyeken lévő betűkből összeolvashatók, hogyan köszöntötte Jézus a tanítványokat.

Az ártatlan ellentéte.

A tanítvány, akinek a neve kösziklát jelent.

Zárva voltak, Jézus mégis bement a szobába.

Tamás másik neve.

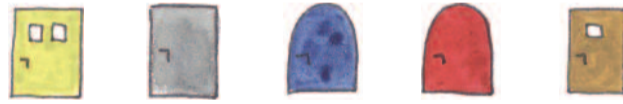
Ekkor jelent meg Jézus a tanítványoknak.

A keresztre feszítéshez használt eszköz.

Jézus megmutatta a tanítványoknak a ..... és az oldalát.

Ilyen, aki nem lát és hisz.

Ennyi nap múlva jelent meg Jézus újra a tanítványoknak.

Itt állt meg Jézus a szobában.

„..... az Urat!” – mondták a tanítványok Tamásnak.

Ilyen volt Tamás.

Látni akarom a szögek .....! – mondta Tamás.

Ez volt elhengerítve Jézus sírja elől húsvét hajnalban.

Kötet egy szepesi evangélikus tudósról

► Tavaly májusban Bécsben konferenciát rendeztek *Johann Genersich (1761–1823)* késmárki líceumi és bécsi teológiai tanár életművéről. A konferencia előadásai nemrég kötetben is napvilágot láttak.

A Bécsi Magyar Történelmi Intézet kiadványainak sorozatában figyelemre méltó kötet jelent meg: *Die Zips – Eine kulturgeschichtliche Region im 19. Jahrhundert – Leben und Werk von Johann Genersich (1761–1823)* (A Szepesség – Egy kultúrtörténelmi régió a 19. században – Johann Genersich [1761–1823] élete és műve) címmel (szerk. Fazekas István, Karl W. Schwarz, Szabó Csaba, Bécs, 2013, 238 oldal). A 18–19. századi Habsburg-monarchia egyik legértékesebb, nyelvileg sokszínű, kulturálisan fejlett régiójának, a Szepességnek a kultúrtörténelmi jelentőségéről szól ez a munka. Magyar, szlovák, osztrák kutatók példaszerű összefogása és együttműködése segít közel hozni ezt a hajdani nagy hírű, mára jórészt feledett tájat.

Két konferencia is zajlott Johann Genersich személyéről és koráról 2011-ben és 2012-ben, Késmárkon és Bécsben. Nagy szerepe volt a szervezésben dr. Tankó Attilának, az 1991-ben létrehozott, *Genersich Antal* orvosprofesszorról elnevezett alapítvány titkárának, aki e 16. századtól ismert löcsei–késmárki család történetének feltárását, neves személyiségeinek kutatását szívügyének tekinti.

A neves családtagok közé számít a 16. századi löcsei bíró, *Melchior Genersich*, valamint a 17. század közepén élt ötvös és városbíró, *David Genersich*. A család Késmárkra került, és a 18–19. században ott született az a három testvér, akik mindegyike jelentős szerepet játszott a Szepesség, de mondhatni, az egész ország kulturális életében: *Christian Genersich* késmárki lelkész, helytörténész, Johann Genersich történész, pedagógiai író és *Samuel Genersich* löcsei orvos és természettudós.

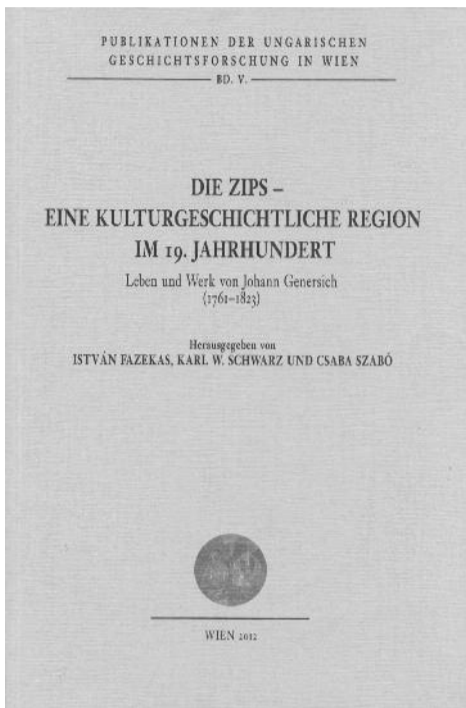
Tankó Attila szervezőmunkájának köszönhetően az előző években budapesti evangélikus teológusok ismerhették meg a Szepességet, EU-s pályázati támogatással Késmárkon, Löcsein és Nedecváron magyar, szlovák és lengyel résztvevőkkel nemzetközi konferenciára kerülhetett sor. Az alapítványi titkár fáradozásai nyomán a löcsei temetőben megújult Samuel Genersich síremléke, és mára Genersich Antalnak, a kolozsvári és budapesti egyetem rektorának késmárki lakóházát emléktábla jelöli.

Johann Genersich kétszázötven éve született, személyét még a 18–19. század szellemi életében otthonosan mozgók sem nagyon ismerik. Pedig mennyiségét és minőségét tekintve is tekintélyes életművet hagyott hátra. A híres késmárki líceum neves tanáraként vérbeli pedagógus volt: igyekezett a korszerű, felvilágosult eszméket a gyakorlati nevelés szolgálatába állítani. Pedagógiai regényeket és irodalmi szöveggyűjteményeket írt az akkor még újdonságként menő névelésről, majd külön a leányok és ifjak neveléséről. Foglalkozott a hazaszeretet fogalmával, a szepesi szászok nyelvvel, és nagy könyvsorozatban foglalta össze a Habsburg-monarchia tör-

ténetét. Életművével az utókor nem bánt méltányosan: könyvei mára alig férhetők hozzá, több ország könyvtárainak mélyén mint könyvritkaságok rejtkeznek.

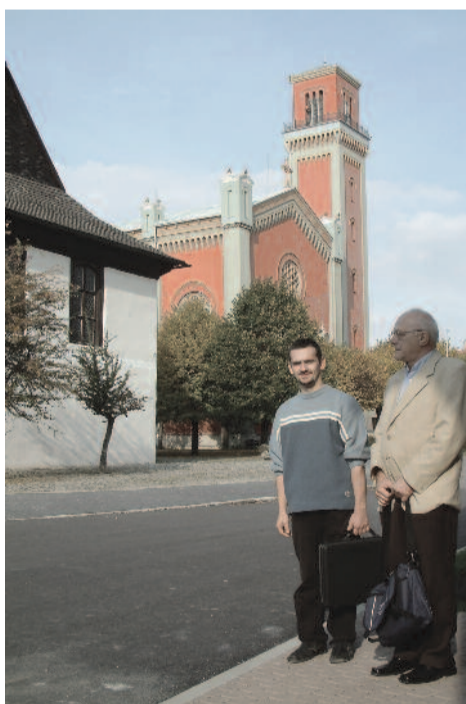
Személyének jelentőségét és műveit éppen ezért időszerű kiemelni a feledés homályából.

A konferenciakötet ezt a feladatot messzemenően szem előtt tartotta. Tudományos módon, a nemes ismeretterjesztési hagyományokat is tekintetbe véve, mindenki számára érthető stílusban járja körül Johann Gener-

sich korának szellemi életét, magának Genersichnek és kortársainak munkásságát.

Az első két referens a Szepesség kultúrtörténelmi jelentőségét mutatja be. Kulcsfontosságú e táj Johann Genersich életművében, aki lokálpatriótaként emlegeti szülőföldjét *Wilhelmine* című versében (1817): „Ich werde Zipsens Pracht und Ruhm verbreiten, / Nur Zipsen, Zipsen soll mein Loblied sein.” (A Szepesség dicsőségét és hírét fogom hirdetni, /

Az evangélikus teológusok 2008-as szepességi látogatásának szervezői: Arató Lóránt teológus és dr. Tankó Attila alapítványi titkár a késmárki evangélikus templomok előtt

Dalom csak e tájat szándékozik dicsérni. [Nyersfordítás – Cz. M.]

Johann Genersich Késmárkon született 1761-ben, szülőháza a város főterén ma is áll. Tizenkét testvére volt. Mint művelt evangélikus szepesi szász (cipszer) polgárcsalád ivadéka gondos nevelésben részesült. Szülővárosa német nyelve mellett megismerkedett Debrecenben a magyar, Gömörben a szlovák nyelvvel. A pozsonyi líceumban tanult, majd a jénai egyetemen fejezte be tanulmányait.

Pályafutását nevelőként kezdte az evangélikus főúri *Calisch* családnál.

1788-ban került szülővárosa, Késmárk neves líceumába tanárként, ahol harminchárom évet eltöltve életműve nagy részét megalkotta. Két alkalommal rektora is volt a neves tanintézménynek (1815–1816, 1818–1819). Emberi tulajdonságait egyik volt diákja így jellemezte: „Barátságos, szerény, előzékeny, udvarias és igen szorgalmas.” A késmárki diákok számára jelentős értéket képviselő könyvtára mindig nyitva állt. Életművét kétévi bécsi teológiai tanársággal koronázta. Itt, a császárvárosban halt meg 1823-ban.

A kötet számba veszi Genersich pedagógiai műveit, melyek a német késő jozefinizmus és biedermeier stílusában az ifjúság ízlését kívánták formálni. A művelt leányok és a tudásra vágyó ifjak tanítására és igényes szórakoztatására szánt művekben a kor műveltségi programjának megfelelően természeti képeket, történelmi leírásokat találunk.

Johann Genersich a magyarországi és közép-európai késő felvilágosodás eredeti szerzője, pedagógiai-didaktikai műveivel a korszerű filantropista és újhumanista irány képviselője. Késmárki tanárként elsősorban az akkori evangélikus iskolák gyakorlatát tekintette alapnak. Nézete szerint a hittanoktatás közepontjában az igazi szeretetnek, az elfogadásnak, a toleranciának kell állnia, a tudományok oktatása pedig a szépérzék és az erkölcsi fejlődést kell, hogy szolgálja. A névelés célja elsősorban alapvető társadalmi és háztartási ismeretek elsajátítása. Genersich szerint a tanárnak szabadságot és autonómiát kell biztosítani, az egyes tanulókat és csoportjaikat is tehetségüktől függően differenciáltan kell oktatni.

A kötetben Genersich korának szereplőivel és fontos helyszíneivel is megismerkedhetünk. *Joseph von Sonnenfels* bécsi professzor, a felvilágosított abszolutizmus ideológusa, *Jakob Glatz* szepesi származású bécsi evangélikus lelkész és pedagógiai szakíró egyaránt Genersich korához, társadalmi környezetéhez tartozott.

Ellátogatunk Késmárk mellett a másik fontos szepesi városba, Löcse, amelynek evangélikus líceuma ugyancsak a 18–19. század fordulóján indult jelentős fejlődésnek *Martin Liedemann* vezetésével. *Johann Samuel Fuchs* neves löcsei tanár, későbbi késmárki, majd lemerbergi lelkész Genersichnek nemcsak kortársa, hanem barátja is volt.

Genersich tanítványa volt a szláv (szlovák) irodalomtörténet nagy alakja, *Pavol Jozef Šafárik*, aki 1810–1814 között tanult a késmárki líceumban.

A kötet függelékében Genersich egyes műveinek részleteivel ismerkedhetünk. Ellátogathatunk a Magas-Tátrába, amelynek felfedezéséből a három Genersich testvér is kivette a részét. A löcsei evangélikus emlékmű temetőben tehetünk sétát egyedülálló kulturális értékekkel ismerkedve. Itt találjuk Johann testvéreinek, Samuel Genersichnek felújított síremlékét is.

■ CZENTHE MIKLÓS

Az ismertett kötet egy-egy példánya az Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtárában és az Evangélikus Országos Könyvtárban megtalálható. A konferencia programja megtalálható a href:hu/x/jn67 honlapon.

AZ MEE PÜSPÖKI TANÁCSÁNAK KÖZLEMÉNYE

Az evangélikusok teljes körű tájékoztatással segítik a hitoktatásról döntő szülőket

2013 szeptemberétől indul az állami általános iskolákban a kötelezően választható hit- és erkölcsstan-, valamint az erkölcsstanoktatás, amely a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) számára is kiemelt feladat.

Szakértőink segítségével – a köznevelési törvény által létrehozott új helyzet kihívásaihoz is igazodva – gondoltuk át hitoktatásunk eddigi formáit, s megújult tantervekkel és tankönyvekkel készülünk az előttünk álló feladatokra. Célunk az, hogy az etikai témákat és a diákok életkérdéseit körbejárva ismerjük meg Jézus életét és tanítását, értékeljük az emberi kapcsolatokat, fedezzük fel közösségeink és a környezet jelentőségét, valamint segítsünk keresztény értékrendre épülő önismeretet fejleszteni a diákokban.

A szülők és a gyermekek tájékoztatásához létrehoztunk egy honlapot, a hitoktatas.lutheran.hu oldalt, ahol megtalálható három rövid videoklippünk is az evangélikus hitoktatás életképeiről. Itt olvashatók továbbá tanterveink, módszertani és nevelési elveink, valamint a hitoktatással kapcsolatban leggyakrabban felmerülő kérdések és azokra adott válaszaink.

Egyházunk lelkészei és hitoktatói az iskolai fórumokon ismertették a legfontosabb tudnivalókat, most azonban a szülőknél kell dönteniük arról, hogy gyermekük erkölcsstant vagy felekezeti hit- és erkölcsstant tanuljon.

Reméljük, mindenkinek sikerül e komoly kérdésben felelős döntést hoznia.

Budapest, 2013. április 7.

■ GÁNCIS PÉTER, FABINY TAMÁS, SZEMEREI JÁNOS püspökök

HIRDETÉS

A Magyarországi Evangélikus Egyház Gyűjteményi Tanácsának pályázati felhívása

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Gyűjteményi Tanácsa pályázatot ír ki a gyülekezeti gyűjtemények – könyvek/könyvtárak, levéltári és irattanyag – részére. A pályázat célja a gyülekezeti gyűjtemények működésének, rendezésének és állagmegóvásának elősegítése.

Pályázati tudnivalók

1. A pályázók köre: evangélikus egyházközösségek, amelyek nem rendelkeznek az országos gyűjteményi keretből támogatott szakgyűjtéménnyel.

2. Pályázni csak *hiánytalanul kitöltött űrlapon* lehet, amely a gyt.lutheran.hu/palyazati címen letölthető, illetve a Gyűjteményi Tanács elnökétől igényelhető telefonon (20/430-5980) vagy e-mailben (gyujtemenyi-tanacs@lutheran.hu).

3. A pályázat postára adásának határideje: **2013. április 25.** Határidőn túl érkezett pályázatokat nem fogadhatunk el.

A kitöltött űrlapot a gördülékényebb adminisztráció érdekében a *Gyűjteményi Tanács elnökének címére* kérjük visszaküldeni:

Kovács Eleonóra, 8000 Székesfehérvár, Koronázó tér 1.

4. A benyújtott pályázatok elbírálásáról a nyertes pályázók 2013. május 15-ig értesítjük.

5. A pályázat megvalósításának ideje: **2013. május 15. – december 15.**

6. Ha a gyülekezet *több témára is pályázik*, minden egyes témához (pályázati alponthoz) *külön űrlapot* kell kitölteni.

7. A megpályázott összeghez *önrészt* kell biztosítani (mértékét lásd a pályázati témánál).

8. *Nem pályázhatnak azok a gyülekezetek*, amelyek 2008–2012-ben nem küldték vissza az országos gyűjteményi felmérés kérdőíveit, vagy nem számoltak el korábbi pályázataikkal.

9. Minden pályázó a pályázás tényét, témáját tudassa egyházmegegyének gyűjteményi előadójával.

10. *Elszámolás*: az elnyert összegről és az elvégzett munkáról **2013. december 20-ig** kell beszámolni. Az elszámoláshoz mellékelni kell:

– az elvégzett munkákkal kapcsolatos beszámoló és a gyülekezet nevére kiállított számlák másolatát;

– a könyvekről és/vagy az irattanyagról készült jegyzékek másolatát, illetve a számítógépes táblázat a pályázatban előírtak szerint;

– a beszerzett eszközökkel, tárgyakal kapcsolatos, a gyülekezet nevére kiállított számlák másolatát.

Ha a pályázó a kapott összeggel nem számol el, a teljes összeget vissza kell utalnia az MEE számlájára, és a következő három évben nem pályázhat.

ra, és a következő három évben nem pályázhat.

Pályázati témák

1. *Rendezés és feldolgozás*
Helybeli szakemberek, gyűjteményi előadók vagy az országos gyűjteményeken keresztül kért szakember által elvégzett munka díjára lehet pályázni.

1.1. *A gyülekezet könyveiről leltár készítése*: a könyvek bepecsételése, leltári számmal való ellátása, leltárkönyvbe való beírása és jegyzék készítése OpenOffice Calc vagy Microsoft Excel táblázatban.

– Pályázni lehet 200 könyvnél nagyobb mennyiségű feldolgozásához szükséges munkadíjra: megbízási díjra és annak járulékaira vagy számlás kifizetésre.

– A megpályázható összeg max. bruttó 150 000 Ft + 25% önrész.

1.2. *A gyülekezet levéltári és/vagy irattanyagának rendezése*: az iratok rendezése, jegyzetelése (a csomók/dossziék/kötetek sorszámmal való ellátása); csomagolás (dossziéba, köpperszalaggal átkötés, nyitott polcon tárolás esetén dobozolás); levéltári jegyzék készítése szövesszerkesztővel az irategységek számsorrendjében (a fontosabb iratokról darabszintű jegyzék).

– Pályázni lehet munkadíjra: megbízási díjra és annak járuléka-ira vagy számlás kifizetésre.

– A megpályázható összeg max. bruttó 200 000 Ft + 25% önrész.

2. *Állagmegóvás*

2.1. *A gyülekezet könyveinek és/vagy levéltári/irattanyagának és/vagy műtárgyainak biztonságos megőrzését segítő eszközök beszerzése*, beruházás (pl. riasztó, zár, zárható szekrény, levéltári és könyvdozók, terítők tárolására alkalmas henger).

– A megpályázható összeg max. bruttó 200 000 Ft + 25% önrész.

Az eszközbeszerzés pályázati témához árajánlat csatolását is kérjük!

2.2. *A gyülekezet muzeális értékű könyveinek restaurálása*. A pályázathoz mellékelni kell a *szakrestaurátori árajánlatot*, amelynek beszerzésében az Evangélikus Országos Könyvtár segít.

– A megpályázható összeg max. bruttó 200 000 Ft + 25% önrész.

Egyházkerületi közgyűlések

Közgyűlés
a Déli Egyházkerületben

A Déli Evangélikus Egyházkerület közgyűlése április 26-án 10 órai kezdettel ülést tart a Szekszárdi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében. Erre az alkalomra a közgyűlési tagokat és minden kedves érdeklődőt szeretettel várunk.

RADOSNÉ LENGYEL ANNA
egyházkerületi felügyelő
GÁNC S PÉTER püspök

Közgyűlés
a Dunántúlon

Tisztelettel és szeretettel hívjuk a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait, valamint minden érdeklődőt a pápai evangélikus gyülekezeti teremben (Pápa, Széchenyi u. 15.) április 27-én, szombaton délelőtt 9.30-kor kezdődő gyűlésre.

MÉSZÁROS TAMÁS
egyházkerületi felügyelő
SZEMEREI JÁNOS püspök

Közgyűlés az Északi Egyházkerületben

Az Északi Evangélikus Egyházkerület közgyűlését a 2005. évi IV. tv. 84. § alapján április 19-én, pénteken 14 órai kezdettel az Egri Evangélikus Egyházközség templomában (Eger, Vörösmarty u. 28.) tartjuk. Az ülés várhatóan 18 óráig tart. Erre az ülésre az egyházkerület közgyűlésének szavazati és tanácskozási joggal rendelkező tagjait a 2005. évi IV. tv. 84. § (1) bekezdése alapján tisztelettel és szeretettel összehívjuk. Erős vár a mi Istenünk!

DR. FÁBRI GYÖRGY egyházkerületi felügyelő
DR. FABINY TAMÁS püspök

Nagyheti koncertek a kecskeméti evangélikus templomban

▶ Nagyszerdán és nagypénteken is rendeztek koncertet a kecskeméti evangélikus templomban, melyek témájukban a húsvétra való felkészülést szolgálták. Nagyszerdán a *Cantus Nobilis* kórus adott hangversenyt *Bach*, *Purcell* és *Schütz* műveiből.

A kórus 1961-es megalakulása óta (alkor még *Pedagóguskórus* néven) jelentős szerepet játszik Kecskemét hangversenyéletében. Közel harminc évig *Erdei Péter* irányította az együttest, jelenlegi karnagyuk *Laczkó János*.

A koncert nyitódarabja Johann Sebastian Bach *Jesu, meine Freude* című temetési motettája volt, melynek alapját a magyarul *Jézus, boldogságom* kezdetű ismert koráldallam

és ennek szövege adja (az *Evangélikus énekeskönyv* 357. éneke). Az egyes strófák között Pál apostol *Rómaiakhoz írt leveléből* hangoznak el részletek.

Henry Purcell szintén temetési művel szerepelt a koncert programjában. Az angol szerző (akit a magyar közönség leginkább talán *Dido és Aeneas* című operájáról ismer) a *Funeral Sentence* 1694-ben *Mária* királynő temetésére írta.

Végül Heinrich Schütz két műve hangzott el, az egyik a *Máté-passió* zárókórusa (*Ehre sei dir Christe – Dicsőség neked, Krisztus*), a másik egy zoltármegzenésítés: *Lobe den Herren meine Seele* (Áldjad, lelkem, az Urat), mely a 103. zoltárból dolgoz fel részleteket. Ez utóbbi darab már a szenvedésen túlmutatva a húsvéti örömhírré irányította a figyelmet.

A másik koncerten, a nagypénteken *Vizin Viktória* operaénekes és más, kecskeméti kötődésű előadók léptek fel. A rendezvény ötletgazdája és szervezője *Rátkai Erzsébet* Ferenczy Noémi-díjas jelmeztervező volt. A műsoron *Haydn*, *Britten*, *Verdi*, *Händel*, Bach művei, valamint népdalok, egy korál (*Ó, Krisztusfő, sok sebbel*) és *Kalász Márton* versei szerepeltek.

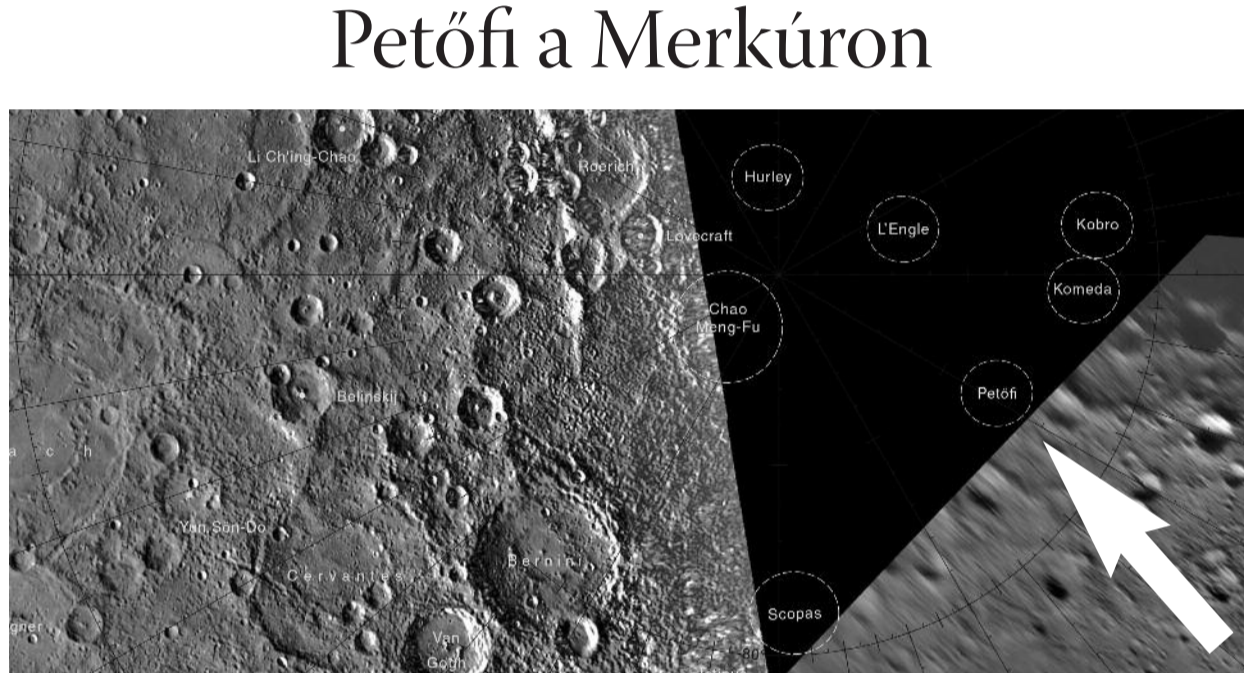
Vizin Viktória Kecskeméten született, innen indult, és mára már a világ számos koncertteremében, operaházában fellépett – többek között a New York-i Metropolitanban. A koncerten Händel *Messias* című oratóriumából énekelt részleteket, többek között a *He was despised and rejected* kezdetű áriát (*Ézsaiás könyve* 53,3-tól), melyben a próféta a nagypénteki eseményeket vetítette előre.

■ SIPOS SOMA MIHÁLY

Az *Evangélikus Élet* 2006/11. számában *Petőfi az égbolton* című írásomban szóltam a magyar felfedezésű és elnevezésű, naprendszerbeli objektumokról. Rohan az idő, eltelt hét esztendő, de a téma továbbra is aktuális, hiszen azóta újabb magyar személy- és településnevek kerültek az égboltra.

A 2006-os írásban még csak a *Petőfiről* elkeresztelt aszteroidáról tehettem említést. A 4483-as számot viselő objektum az úgynevezett *Hungaria* kisbolygócsalád tagja. A nyolctíz kilométer átmérőjű, a központi égitestünktől a Nap–Föld-távolság kétszeresére keringő aszteroidát 1986-ban a Szovjetunióban fedezték fel, 1993-as névadása is egy orosz csillagásznak köszönhető.

De térjünk a lényegre: a legfrissebb hírek alapján egy újabb Petőfi-objektummal bővült a Naprendszer! Az elnevezésekért (egyedül és kizárólag!) felelős *Nemzetközi Csillagászati Unió* döntése alapján a magyar költő és for-

radalmár emlékét a jövőben a *Merkúr* egyik krátere viseli. A hivatalos döntést stílszerűen március 15-én hozták.

A Naphoz legközelebbi planéta 61 kilométer átmérőjű felszíni alakzata az égitest –83,5-es szélességi és

+241,3-es hosszúsági fokán található meg.

Az elnevezés ötlete a bolygó körül

keringő *Messenger* tudományos kutatócsoportjától származik. Az 1970-es években arra járó *Mariner-10-et* követve 2004-ben indított amerikai űrszonda 2008-ban érkezett meg a bolygóhoz, 2011-ben lett mesterséges holdja: folyamatosan fényképfelvételekkel és a legkülönfélébb adatokkal szolgálva a tudományt.

Az űrmisszió március 26-án kiadott hírlevelében ez áll:

„Petőfi Sándor (1823–1849) magyar költő és liberális forradalmár tiszteletére. Az általa írt *Nemzeti dal* elősegítette az 1848-as magyar forradalom kitörését, mely az osztrák császárság elleni szabadságharchoz vezetett.

Az ország és a magyar nemzet számára igen megtisztelő a névadás. Az evangélikus templomban keresztelt költőfejedelem pedig illusztris társaságba került, hiszen a bolygón *Jókai*, *Bartók* és *Liszt* nevét viselő kráterek szélén lógázhathatja lábát.

■ REZSABEK NÁNDOR

Petőfi a Merkúron

Istentiszteleti rend • 2013. április 14.

Húsvét ünnepe után második vasárnap. Liturgikus szín: fehér.
Lekció: *Jn* 10,11–16; *1Pt* 2,21–25. Textus: *Jer* 23,1–4. Énekek: 334., 261.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Húvösvölgyi út 193.** de. 9.; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; du. 5. (úrv., családi) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10.** Kovács Viktor; **Újpest, IV., Lebstűck M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 6. (asztali beszélgetések); **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol nyelvű, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (dzsessz-istentisztelet) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Románné Bolba Márta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Románné Bolba Márta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., énekes liturgia) Koczor Tamás; **Muntag Lőrinc; Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. 10. (úrv., rádiós közvetítés) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németszőlgyi út 138.** de. 9. Missura Tibor; **XI., Egyetemi és főiskolai gyülekezet, Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. Tamás-mise; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; du. 6. (zenés áhitat) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér de. 10.** (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kis-templom)** de. 10. Ponicán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Halász Alexandra; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Halász Alexandra; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér de. 9.** Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákospalota, XVII., Gőzön Gy. u. de. 11.** Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11.** Zólyomi Mátyás; **BudafoK, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; du. 5. (gyermek-istentisztelet) Hokker Zsolt; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára.

Összeállította: BALLA MÁRIA

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az *Evangelikus Élet*
digitális változatát!

Oszd be, és uralkodj!

Hol vannak már azok az idők, amikor az egyes cégek egyenlítőket küldtek az érdeklődőknek, vagy legfeljebb a címzetek nevét változtatták meg az oldal tetején! A kéretlen reklámüzenetek annyira zavaróak, hogy törvény szabályozza a küldésüket, a legnagyobb baj mégis inkább az, hogy általában nem a fogadó, hanem a küldő számára tartalmaznak hasznos információkat.

Az interneten nyomokat hagyunk. Ha például egy on-line könyvesboltban vásárolunk két könyvet, akkor a következő vásárlónak az egyik könyv kiválasztása esetén a rendszer máris felajánlhatja a másik megvételét, hiszen gyaníthatóan azt is érdekesnek fogja találni. Előfordulhat persze, hogy az egyik könyvet magunknak, a másikat pedig a pár éves unokaöcsénknek vettük, de a nagy számok törvénye előbb-utóbb itt is győzedelmeskedik: sok vásárlónak fog olyan könyvet ajánlani a rendszer, amelyek nagy valószínűséggel tényleg felkeltik majd az érdeklődésüket.

Számos helyen – nem csak on-line boltban – működik tehát az „akik megvették ezt a könyvet, ezeket is megvásárolták” módszer. Egy hírdalalon például a megtekintett írásk alapján tud a rendszer másik olvasnivalót ajánlani, egy közösségi oldalon pedig akár a közös ismerősök nagy száma alapján egy új barátot.

A legtöbb nagy internetes oldal tisztában van a képlettel: a Facebookot a tagok a napi rutinjukba építve használják, de más projekteknek szükségük van arra, hogy időről időre újra „bevonzzák” korábbi látogatóikat. Így például a Twitter nevű mikroblog-

szolgáltatásba nem kell feltétlenül bejelentkezni, mert a cég kinek-kinek akár naponta elküldi e-mailben az ismerősei által írt legérdekesebb bejegyzéseket. Ugyanígy a legtöbb szolgáltatás kínál napi vagy heti összesítőt a legfontosabb eseményekről.

A Slideshare.com érdekes közösségi oldal, ugyanis alapvetően azt a célt szolgálja, hogy a vetített képek előadások prezentációit nagyobb tömegek számára elérhetővé lehessen tenni, ugyanakkor mivel módot ad ismerősök gyűjtésére is, az általuk érdekesnek tűnő előadásokról is könnyű értesülni.

E hosszú bevezető valójában azt a célt szolgálta, hogy e sorok írója felhívja a figyelmet a közösségi megosztásra épülő ismeretszerzés hatékonyságára, illetve beszámoljon egy prezentációról, amelyet majd hógynem véletlenül „sodort elébe a szél”.

Etienne Garbugli előadása (<http://ref.hu/x/jni0>) arról szól, hogy milyen időgazdálkodási tippeket szeretett volna kapni húszéves korában. Mivel azonban nem kapott, kénytelen volt ezeket maga felfedezni. Szabadúszó informatikai szakemberről van szó, ezért tanácsainak legfőbbjén érezhető, hogy erre a munkakörre illenek leginkább, de vélhetően mindenki találhat hasznosíthatót közöttük.

„Egy napra legfeljebb négy-öt órnyi igazi munkát tervezze be” – mondja David Heinemeier Hansson, az ismert 37Signals fejlesztő cég egyik tulajdonosa. A nap ugyanis mindig kitöltődik, felesleges stressztől kíméljük meg magunkat, ha nem centizünk ki mindent másodpercre pontosan.

A több munkaóra valójában nem je-

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

lent nagyobb produktivitást, a legjobb hajtóerő ugyanis a határidő. A kevés idő mindig fókuszálttá és produktívává tesz. Néha persze, amikor nagyon belejövünk a munkába, teljesen természetes, hogy akár tizenkét órát is dolgozunk, de ha nem megy, akkor érdemes az erőltetés helyett inkább pihenni. Az sem árt, ha az ember úgy bánik a saját idejével, mintha ezért fizetnie kellene magának. Rögtön jobban meg fogja becsülni, és előbb-utóbb mások is jobban becsülik majd.

Egyszerre soha ne végezzünk több feladatot, egy nap lehetőleg csak egy projekttel foglalkozzunk. A figyelem folyamatos változtatása azt eredményezi, hogy kevésbé tudunk odafigyelni. Érdemes kialakítani a napi rutinunkat, a szervezetünk alkalmazkodni fog hozzá.

Néha nehéz elkezdni a munkát, de mindenféle motivációnövelő gyakorlat helyett egyszerűen csak el kell kezdeni – először a legkönnyebb feladatokkal, és mire azokkal végzünk, már bele is lendültünk. Válasszuk külön a problémáról való gondolkodásnak és a probléma tényleges megoldásának a fázisait, így mindkét fázisban eredményesebbek leszünk.

És bár az eredeti írás nem tartalmazza, említsük meg: hasznos, ha az új ismeretek szerzését a napi feladataink közé illesztjük. Akár úgy, hogy átfutjuk a néha haszontalannak tűnő leveleket is, mert jó dolgok is lapulhatnak bennük...

■ N. B.

EVÉL&LEVÉL

Köszönetnyilvánítás

Nagy megtiszteltetés érte a váckisújfalui kis evangélikus leánygyülekezetet, hogy ide is ellátogattak a harmadéves teológusok passiójátékukkal. Általuk mi is átélhettük Jézus szenvedését, lelkiileg felkészülhettünk a húsvéti feltámadásra.

Az előadást és a lelkész úr igehirdetését könnyekig meghatódva hallgattuk evangélikus és katolikus testvérek együtt.

Isten áldását kérjük további munkájukra és tanulmányaikra!

Erős vár a mi Istenünk!

A váckisújfalui evangélikus gyülekezet

HIRDETÉS

Jótekonysági koncert a svábhegyi református templomban

Zsoltárfeldolgozások és dicsőretek mellett olasz és koreai egyházi énekek is felcsendülnek az április 14-én, vasárnap délután 6 órakor kezdődő jótekonysági koncerten a svábhegyi református templomban (Budapest XII., Felhő u. 10.). Fellép a milánói Immanuel missziós kórus, amelynek tagjai koreai fiatalok. Kórusvezető: Kim Young Don. Reméljük, kivételes zenei élményben gazdagodnak, és egyben hozzájárulnak a svábhegyi templom építésének támogatásához.

A belépés hatéves korig ingyenes. Belépőjegyek elővételben: 800 forint/fő, családoknak 2500 forint; a helyszínen: 1000 forint/fő, családoknak 3000 forint. Az ezen felüli adományait köszönettel fogadjuk. Bankszámlaszámunk: 10918001-00000017-35180007.

Hisszük, a szeretetből fakadó jó cselekedetnek van értelme.

HIRDETÉS

Információs nap gyülekezeti fenntartású intézmények vezetői és munkatársai számára

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája információs napot rendez április 25-én 10.00–15.00 között a gyülekezeti fenntartású intézmények vezetői és munkatársai számára. Helyszín: MEE Országos Iroda, Budapest VIII. ker., Üllői út 24.

Részvételi szándékát, kérjük, jelezze a felnottkepezes@lutheran.hu címen április 22-ig.

Program

- 9.00-tól: Érkezés, regisztráció
- 10.00–10.15: Kezdőáthítat – dr. Lackner Pál lelkész
- 10.15–10.30: Köszöntő – Kákay István irodaigazgató
- 10.30–11.00: Jogi ismeretek, intézményi törvény – dr. Benkő Ingrid jogtanácsos
- 11.00–11.15: Szünet
- 11.15–12.00: Gazdasági, ügyviteli kérdések, LIBRA – Cservenák Anna főkönyvelő
- 12.00–12.30: Büféebéd
- 12.30–14.00:
  - Diakóniai intézmények fórumbeszélgetése – Buda Annamária, a diakóniai osztály vezetője, Gregersen-Labossa György bizottsági elnök, valamint az osztály munkatársai
  - Az oktatási intézmények fórumbeszélgetése – Varga Márta, az oktatási osztály vezetője, Tölle Balázs bizottsági elnök, valamint az osztály munkatársai
- 14.00–14.15: Szünet
- 14.15–14.45: Tanulmányok, összefoglalás – osztályvezetők, bizottsági elnökök
- 14.45–14.50: Zárszó – Kákay István irodaigazgató
- 14.50–15.00: Úti áldás – dr. Lackner Pál lelkész

EVANGÉLIKUSÉLET.HU

HIRDETÉS

Evangelikus iskolák kutató tanárainak I. konferenciája

Budapest-Fasori Evangelikus Gimnázium, 2013. április 23.

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) minden érdeklődőt szeretettel vár hagyományteremtő céllal életre hívott konferenciájára, ahol a magyarországi evangélikus iskolákban tanító és saját szakterületükön pedagógiai munkájuk mellett tudományos eredményt is felmutató kutató tanárok, doktorjelöltek és doktoranduszok mutatják be kutatási munkájukat. A történelemtudomány, az irodalom- és nyelvtudomány, a természettudomány, a pedagógia, valamint a művészet területén elért tudományos eredményeket a kutató tanárok nyilvános szekcióülések keretében tárják a nyilvánosság elé.

Program: 9.30–10.00: Regisztráció • 10.00–12.00: Köszöntés és plenáris előadások • 12.00–12.45: Ebéd • 12.45–15.30: Szekcióülések • 15.30–16.00: Zárszó

Helyszín: Budapest-Fasori Evangelikus Gimnázium, 1071 Budapest, Városligeti fasor 17–21.

További információk [Érfalvy Livia](mailto:Erfalvy Livia) tanárnőnél szerezhető be a livia@erfalvy.hu e-mail címen. Ebédet is ezen az elérhetőségen lehet igényelni április 19-ig.

■ DR. FABINY TAMÁS püspök

VARGA MÁRTA, az MEE Országos Irodája Nevelési és Oktatási osztályának vezetője

Evangelikus hónyúl

A húsvét előtti havas napok sok művészelkű embert meghihlettek, a soltvadkert evangélikus óvoda kisgyermekait és nevelőit is. Ők az évszakhoz és az alkalomhoz illően – hónyulat építettek.

■ IFJ. KÁPOSZTA LAJOS felvétele

AJÁNDÉKOZZON EVANGÉLIKUS ÉLETET!

Megrendelőlap

Ezzel megrendelem az *Evangelikus Életet*

negyed évre: 3575 forintért fél évre: 7150 forintért egy évre: 14 300 forintért

Megrendelő neve és címe: _____

Kézbesítési név és cím:
(ajándék előfizetés esetén) _____

A fenti előfizetési díjak belföldre (illetve Románia és Szlovákia területén) érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKkel töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre: **Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.**

(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse szerkesztőségünket az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon. Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét az elofizetes@evelet.hu címre küldheti el.

HÍREK, HIRDETÉSEK

GYÁSZHÍR

Szomorú szívvel tudatjuk mindenkivel, aki ismerte és szerette, hogy *dr. Nagy Gyuláné*, született *Schmidtbauer Margit*, *dr. Nagy Gyula* nyugalmazott püspök felesége és egy életen át hű társa március 31-én, húsvét vasárnapján, életének 91. évében elhunyt.

Búcsúztatása istentisztelet keretében április 13-án, szombaton 12 óra-kor lesz a Deák téri templomban.

Gyászolják férje, gyermekei, unokái, dédunokái.

50 ÉVE HARANGÖNTÉS
ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS
aranykoszorús
harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk (harangjátékokat is) a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

harangontes.hu – harangontede.hu

Levélcíme: 2162 Órbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

Az *Evangélikus Élet* 2005–2011. évi lapszámok PDF formátumban letölthetők a www.evangelikusélet.hu címről.

APRÓHIRDETÉS

Kedves szülők, fiatalos nagy vagyok, vállalok gyermekfelügyeletet, gyermeke óvodába, iskolába, programokra való elkísérését. Hat hónapos kortól. Alkalmi, állandó időszakra, napközben, este is. Beszélék angolul, franciául. *Czövek Margó* (czovek.margo@gmail.com), 30/721-6020.

Közlemény

Vladika Zsófia a Magyarországi Evangélikus Egyház illetékes bizottsága által – az 1997. évi II. törvény 10/A § (2) bekezdése, valamint a 3/2003. (V. 23.) országos szabályrendelet rendelkezése szerint – 2013. április 4-én lefolytatott *parókusi alkalmassági vizsgát* eredményesen megállotta. Vladika Zsófia önálló ügykezelési szolgálat végzésére alkalmas, erre a szolgálatra megválasztható vagy meghívható.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 14.)

Jézus Krisztus mondja: „Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a saját szemében pedig nem veszed észre a gerendát?” Lk 6,41 (Zsolt 119,37a; Jn 10,11–16/27–30; 1Pt 2,21b–25; Zsolt 23) Nem az a probléma, hogy felismerem a másik látásgyengeségét vagy vakságát, és segíteni akarok rajta. A valódi látásjavulás önvizsgálattal kezdődik. A nézőpontot megfordítva rádöbbenek, hogy nincs jogom ítélkezni: a saját tisztánlátásomat is eltorzítja valami. Természetesen a látásunkat akadályozó tényezők eltávolítására szükség van – legyenek akár aprók, mint egy szálka, vagy nagyok és súlyosak, mint egy gerenda. A lényeg azonban az, hogy a hibák felismerése és kijavítása ne a kölcsönös ítélkezés és méricskélés szellemében, hanem a konstruktív összefogás lelkületével történjen. Így lehet teljes látásunk gyógyulása – és egymásra is más szemmel nézhetünk.

Hétfő (április 15.)

Mert ha élünk, az Úrnak élünk, ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Tehát akár élünk, akár meghalunk, az Úri vagyunk. Róm 14,8 (Ez 18,17; 4Móz 27,12–14/15–23; Kol 3,18–4,1) Pál apostol az élet és a halál fogalmaival összefoglalja az emberi lét teljességét. Azt fejezi ki ezzel, hogy minden, ami az életünkben történik, az Úrnak, az Úrban történik. Ez azt jelenti, hogy a Krisztusban való hit által teljesen őhozzá tartozunk, az ő tulajdona vagyunk. Ugyanakkor ez azzal a felelősséggel jár, hogy az életünk róla szól. Az, ahogyan élünk, mindaz, amit teszünk, órá mutat, örte történik. A kérdés az: önmagunknak élnek, vagy az Úrnak? Önmagamnak akarom megvalósítani, vagy Krisztus uralma válhat valósággá bennem? Az Úrnak élni és halni azt jelenti, hogy az életem többé nem a magamé, hanem Isten tulajdonának tekintem, amellyel ő rendelkezik tetszése szerint.

Kedd (április 16.)

Nem hatalommal és nem erőszakkal, hanem az én lelkemmel! – mondja a *Seregek Ura*. Zak 4,6b (2Tim 2,22b; 1Kor 4,9–16; Kol 4,2–6) Hatalom és erőszak – ez a két tényező határozza meg az emberi történelem fordulatait. Sajnos a keresztyénység történetében is újra és újra előfordult, hogy ezekkel az eszközökkel próbálták meg előrevinni az egyház és Isten ügyét. Istennél azonban nem így működnek a dolgok. A hatalom és az erőszak gyakorlása nem hoz valódi változást, megújulást – sem az országok és a népek, sem az egyházak, sem az egyes ember életében. Átformáló ereje egyedül Isten Lelkének van. Az ő hatása sokszor nem látványos. Munkálkodása szemünk előtt rejtetten, látszólag gyengéken és erőtleneken keresztül megy végbe.

Szerda (április 17.)

Amikor kiáltottam, meghallgattál engem, bátorítottál, lelkembe erőt öntöttél. Zsolt 138,3 (Róm 10,12; Jn 17,20–26; Kol 4,7–18) A zsolttár írója, Dávid gyakran átélte élete során, hogy Isten válaszolt imádságára. A szerző elmondja, hogy Úra nemcsak meghallgatta őt, hanem bátorítóan szólott hozzá. Tőle kapta ajánlékba azt az erőt, amelyre szüksége volt, hogy kitartson a konfliktushelyzetekben, ellenséges emberek között. Tapasztalatai számunkra is bátorítást jelenthetnek, hogy bizalommal könyörögjünk, kiáltunk Istenhez. Ő minket is megajándékoz lelkierővel, hogy ne omoljunk össze a mindennapi élet megoldandó feladatai, a munka és a család sokféle problémájának súlya alatt.

Csütörtök (április 18.)

Isten mondta: „Nem maradok el tőled, sem el nem hagyok téged.” Ezért bizakodva mondjuk: „Velem van az Úr, nem félek, ember mit árthat nekem?” Zsid 13,5b–6 (JSir 3,57; Ef 4,8–10/11–16; Dán 1,1–21) Miben keresem a biztonságot, ha elfog a körülmények miatti aggodás, a kiszámíthatatlan véletlenektől vagy az emberektől való félelem? Anyagi javakkal próbálom bebiztosítani magam? Vagy saját erőmben, képességeimben, netán hasznos kapcsolataimban keresek segítséget? A *Zsidókhoz írt levél* szerzője mai igényekben egy másik utat mutat. Azt hangsúlyozza, hogy egyedül Isten szavára építhetünk. Az ő ígéreterre alapozva mondhatjuk el, hogy nincs okunk a félelemre.

Péntek (április 19.)

Mert nem tisztátalanságra hívtok el minket az Isten, hanem megszentelődésre. Aki tehát ezt megveti, az nem embert vet meg, hanem az Istent, aki Szentlelkét is retók árasztja. 1Thesz 4,7–8 (3Móz 19,14a–b; Mt 26,30–35; Dán 2,1–26) Isten megszentelt életre hívja az ő gyermekeit. Ez az életmód naponta próbára tesz, naponta kihívások elé állít. Mit jelent a megszentelt élet? Azt, hogy életem minden területét átadom Istennek, és életemet egyre inkább az ő Szentlelké hatja át. Ez nem emberi teljesítmény, hanem egy folyamat és az ő átfogó munkájának eredménye.

Szombat (április 20.)

Jézus így válaszolt nekik: „...Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, siketek hallanak, halottak támadnak fel, a szegényeknek az evangélium hirdetik, és boldog, aki nem botránkozik meg énbenem.” Lk 7,22–23 (Jób 37,5; Jn 14,1–6; Dán 2,27–49) Isten szereti a gyenge, törekény, nem tökéletes embert – és meg akarja gyógyítani. Irgalommal fordul a nyomorékok, az élőhalottak, a társadalom kitaszítottjai felé – és megváltozott életet kínál nekik. Jézus Krisztus ma is hirdetteti szabadító hatalmának, kegyelmének örömhírét a lelki vakságban és sükettségben szenvedők, ösztört testű és lelki embereknél. Vigyázzunk, hogy meg ne botránkozzunk rajta: ő még azokat is szereti és meg akarja menteni, akikre mi irtózással, undorral nézünk, akiktől mi megvetően elfordulunk.

■ ADÁMI MÁRIA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból április 14-étől április 21-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
7.05 / M1 <i>A Biblia</i> a magyar képzőművészetben	9.25 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó)	12.05 / Bartók rádió A 90 éves Nemzeti Szimfonikus Zenekar hangversenye	9.45 / Duna Tv Táncvarázs Standard táncok magyar bajnoksága, Budapest
8.30 / Régió Rádió 1485 <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora	9.55 / Duna Tv Isten kezében	Beethoven: IX. szimfónia	10.00 / Bartók rádió Hang-fogó Harald Fryklóf: Szimfonikus darab
9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenéi magazin)	13.06 / Kossuth rádió Rádiószínház Márai Sándor: Napló 1955–1959 5/1. rész	16.00 / Duna Tv Emlékezzünk – Corvus-Kora Róbert Holokausz című panorámaképe (magyar dokumentumfilm)	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléórás
10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése a budapest-kelenföldi templomból</i> Igét hirdet: Gáncs Tamás lelkész	20.40 / Duna World Ünnepi vacsora (magyar játékfilm, 1956) (78')	18.15 / M2 Magyar népmesék (magyar rajzfilmsorozat)	20.00 / Duna World Végváriak (magyar dokumentumfilm)
14.00 / Budaörs Rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (budaorsradio.hu)	23.00 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu)	20.00 / Corvinus Rádió (Sopron) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (corvinusradio.hu)	21.15 / Duna Tv Mesés férfiak kurbliával (csehszlovák játékfilm, 1978) (83')
21.10 / Duna Tv <i>Sátántangó</i> (magyar játékfilm, 1994) (422')	23.05 / Duna Tv <i>Századfordító magyarok</i> Illyés Gyula író	22.55 / Duna Tv Jó estét, Wallenberg úr! (magyar–norvég–svéd játékfilm, 1990) (114')	23.10 / Duna Tv Koncertek az A38 hajón (koncertfilm) Kéknyúl trió feat. Big John Whitefield
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.00 / Bartók rádió <i>Hang-fogó</i> Vivaldi: Nulla in mundo	5.20 / M1 <i>Hajnali gondolatok</i>	7.40 / Duna Tv <i>Kerekek és lépések</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu, ismétlés: 22.00)
11.07 / Kossuth rádió <i>A Hely</i> (riportműsor)	11.25 / Agnus Rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora	8.30 / Duna Tv Élő egyház (vallási híradó)	8.10 / Duna Tv <i>Világ-Nézet</i> Püspökkenyer
21.15 / Duna Tv <i>Anna filmje</i> (magyar játékfilm, 1992) (79')	12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az orosházi evangélikus templomból</i>	9.00 / Duna Tv Isten kezében	9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra</i> (egyházzenéi magazin)
22.00 / Bartók rádió <i>Dzsessz a Márványteremben</i> A Kőszegi–László–Lattmann trió koncertje	14.07 / Kossuth rádió <i>Alma és fája</i> (portréműsor)	9.30 / Rádió 17 (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (radio17.hu, ismétlés: 23.00)	10.30 / M1 <i>Baptista magazin</i>
22.35 / HBO <i>A Rolling Stones története</i> (angol dokumentumfilm) (58')	15.00 / Duna Tv <i>Mesélő cégtáblák</i> (magyar ismeretterjesztő sorozat)	15.05 / Bartók rádió <i>Zenebeszéd</i> Mozart: D-dúr (Prágai) szimfónia	14.06 / Kossuth rádió <i>Szonda</i> (tudományos magazin)
22.45 / M1 <i>Rejtélyes XX. század</i> (történelmi magazin)	16.40 / Duna World <i>Vajdasági orgonák</i> (magyar dokumentumfilm)	20.15 / M1 <i>Neveletlen hercegnő</i> (amerikai családi vígjáték, 2001) (111')	21.00 / Duna Tv <i>Jutalomutazás</i> (magyar játékfilm, 1974) (81')
22.50 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i> Orosz klasszikusok	0.15 / Duna Tv <i>Vannak vidékek</i> Hármas határ	21.15 / Duna Tv <i>A királyné nyakéke</i> (amerikai játékfilm, 2001) (113')	0.50 / M1 <i>MűpArt-koncertek</i> Palya Bea koncertje a Művészetek Palotájában

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.

Előfizetés: elofizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.ballal@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).

Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).

Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Tördelőszerkesztő:** Károly György Tamás (evetel@kgyt.hu). **Munkatárs:** Kinyik Anita (kinyik.anita@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** dr. Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap ígéje (antal.veghelyi@lutheran.hu). **Szerkesztőbizottság:** Adámi Mária, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Horváth-Hegyi Áron, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó:** Kende K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). **Felelős vezető:** Nagy Zoltán. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a MediaLOG Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a MédiaLOG ingyenes telefonszámán: +36-80/106-000 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.**

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszamba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

